Akademie múzických umění v Praze
Divadelní fakulta

Dramatická umění
Dramatická výchova

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

O princezně na klíček aneb proces tvorby inscenace

Iveta Vrabcová

Vedoucí práce: MgA. Mgr. Ivana Sobková
Přidělovaný akademický titul: BcA.

Praha, 2023

The Academy of Performing Arts in Prague
Theatre Faculty

Dramatic Arts
Drama in Education

BACHELOR THESIS

About the turnkey princess – the proces of the production

Iveta Vrabcová

Thesis supervisor: MgA. Mgr. Ivana Sobková
Academic title: BcA.

Prague, 2023

P r o h l á š e n í

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci s názvem

O princezně na klíček aneb proces tvorby inscenace

vypracoval(a) samostatně pod odborným vedením vedoucího práce a s použitím pouze uvedené literatury a pramenů, a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu. Souhlasím s tím, aby práce byla zveřejněna v souladu se zákonem a vnitřními předpisy AMU.

Praha, dne …….. ……..

Iveta Vrabcová, podpis

Poděkování

Mé velké poděkování patří v první řadě MgA. Mgr. Ivaně Sobkové, která mě mou bakalářskou prací ochotně vedla, podporovala a trpělivě poskytovala zpětnou vazbu a náhled na inscenační tvorbu. Ráda bych také poděkovala svému souboru, který ochotně i přes všechny překážky spolupracoval a pomohl mi vytvořit inscenaci, na základě které mohla vzniknout tato práce. Všem, kteří mě během práce na inscenaci i psaní této práce podporovali a poskytovali zpětnou vazbu, také patří jedno velké poděkování.
Děkuji.

Abstrakt

V této práci se zaměřuji na popis procesu vzniku inscenace s mládeží věkové kategorie 10 – 15 let. Proces vznikal v rámci setkávání se na hodinách literárně dramatické výchovy v DDM Libertin v České Lípě. Práce je zasvěcena popisu procesu vzniku inscenace, jejím úskalím a hledání divadelních prostředků pro práci s literární předlohou. V jednotlivých kapitolách se snažím prezentovat naši společnou práci od charakteristiky skupiny i jednotlivců, přes hledání příběhu a jeho témat až k výslednému produktu celé skupiny.

Klíčová slova:

Divadelní inscenace, práce s literární předlohou, literárně dramatický kroužek, pubescentní věk, proces

Abstract

In this work, I focus on the description of the proces of creation of a production with youth aged 10 – 15 years. The proces was created as part of a meeting in literar drama classes at DDM Libertin in Česká Lípa. The work is dedicated to the description of the production proces, its pitfalls and the search for thetrical means for working with a literary original. In the individual chapters, I try to present our joint work from tthe characteristics of the group and individuals, through the search for the story and its themes to the final product of the entire group.

Keywords:

Theatrical production, work with a literary model, literary-dramatic circle, pubescent age, process

Obsah

Úvod 1
1 Seznámení se souborem 2
1.1 Složení skupiny 3
1.1.1 Členové souboru 3
1.1.2 Mé pedagogické vedení 7
2 Vývojová psychologie v pubescentním období 8
2.1 Vliv vývoje jedince na proces inscenace 9
3 Cesta za příběhem 10
3.1 Vývoj příběhu 11
3.1.1 Funkce pohádky podle Proppa 11
4 Proces tvorby 16
4.1 Téma jako cesta k inscenaci 16
4.1.1 Práce s tématem 19
4.2 Co je to Situace 23
4.2.1 Práce se situací 23
4.2.2 Postava jako činitel pro vývoj situace 25
4.3 Vymezení herního prostoru 29
4.3.1 Práce s akčním scénickým prvkem 30
4.3.2 Další materiál pro práci na scéně 32
4.3.3 Atributy postav 33
5 Tvarování 35
5.1 Prohloubení vztahů mezi postavami 39
6 Premiéra 40
6.1 Generální zkouška 40
6.1.1 Reflexe premiéry 41
6.1.2 Ohlasy diváků 41
7 Příprava na jednotlivé reprízy 43
Závěr 44
Seznam použitých zdrojů 45

Seznam příloh

- Příloha 1 – Scénář
- Příloha 2 – Fotodokumentace procesu
- Příloha 3 – Fotodokumentace z premiéry

Úvod

Ve své bakalářské práci se věnuji tvorbě inscenace na motivy pohádkového příběhu O princezně na klíček. K příběhu jsme se dostali přes jednu dívku ze souboru na začátku roku 2022, ale tehdy jsme bohužel s deseti člennou skupinou ve věku 10 – 15 let neměli mnoho času na její zpracování. Nechali jsme si tedy tento příběh na následující školní rok, do kterého vstoupilo sice jen šest členů, ale příběh byl pro nás stále proveditelný a pro skupinu atraktivní, i když už zde byla přítomnost více starších členů.
V následujících kapitolách se pokouším popsat celý proces práce na inscenaci od počátků, přes výběr tématu k jejich zpracování do situací až k samotnému výslednému produktu – inscenaci.

S pohádkou lze pracovat několika možnými způsoby a v této práci popisuji, jaký byl náš vývoj, proč děti této věkové kategorie pohádka zaujala a jaká kritéria a témata jsme v příběhu sledovali. Zároveň je nutné říci, že pro nás byla práce s předlohou nová zkušenost a v průběhu procesu se z předlohy stávala jen pouhá inspirace k vytvoření téměř nového příběhu.

Inscenace byla zpočátku skládaná formou korálkové metody, to jest vytváření jednotlivých situací, jejichž řazením vznikaly jednotlivé scénické obrazy, které jsme se pokoušeli nadále v průběhu lekcí rozvíjet.
Prostřednictvím této inscenace měla skupina možnost pracovat na sobě samých, ale také na vývoji celé skupiny. Nabývali jsme všichni nových zkušeností, hereckých i hlasových dovedností a celkově jsme se zaměřili na práci s tématy a klíčovými situacemi příběhu.

1 Seznámení se souborem

Do bakalářského projektu jsem vstupovala s osmičlennou skupinou, ve věkovém rozmezí deset až patnáct let, která měla za sebou rok společné spolupráce. Žáci tedy byli vybaveni některými základními dovednostmi dramatické výchovy a jako kolektiv už se dobře znali. Během předešlého roku jsme se skupinou pracovali se základními metodami dramatické výchovy, kdy pro mě bylo důležité napřed zjistit, jak jsou jednotlivci vybaveni a na kterých jejich kvalitách lze stavět. Během lekcí jsme se věnovali mapování prostoru, orientaci v prostoru a společnému vnímání skupiny i sebe sama. Často se pracovalo s imaginací, vlastní fantazií a jejím prohlubováním, které se objevovalo v podobě motivovaných pohybů na základě běžně poznaných situací. Zařazovali jsme nejrůznější hry na uvolnění těla i hlasu, pracovali jsme s energií v těle, se zástupnými rekvizitami a později i s těmi imaginárními. Nejvíce nás provázela improvizace, která měla své místo právě při většině dramatických her. První půl rok jsme pracovali hlavně jako skupina nebo po menších skupinkách. Zejména proto, aby se žáci naučili spolupracovat, ale aby se také před sebou uvolňovali postupně a neměli nadále zábrany jeden před druhým v pozdějších samostatných výstupech. Výsledkem naší roční práce bylo malé, autorské představení, které nám vzniklo zcela náhodně během jedné lekce, při které jsme skládali po kruhu příběh. Cílem pro mě bylo s dětmi přemýšlet nad stavbou příběhu, přičemž jsem vycházela z toho, že už jsme v podobné formě několikrát pracovali pomocí různých her. Děti měly zadané téma „Konec Mrazíků v Čechách“, kdy jsem prvních pár vět předložila na úvod příběhu. Děti si vzájemně naslouchaly a chtěly příběh promýšlet dál a dál do všech detailů. Příběh o dlouho zamrzlé krajině, které vládne Mráz už příliš dlouho, děti obohatily o soud všech ročních období a důvody, proč je pro naši krajinu důležité, aby se roční období střídala. První představení bylo pro mě i pro děti velké poprvé a všichni jsme z toho byli velice nervózní. Konečný výsledek této premiéry nedopadl nejlépe, neboť představení probíhalo v neadekvátním venkovním prostoru, který nebyly děti schopny hlasově obsáhnout a naplnit. Tímto formálním nedostatkem došlo k nesdělení obsahu představení. Ale zpětná vazba od samotných aktérů byla pozitivní, neboť je samotný výstup bavil. Toto jejich sdělení bylo pro mě nakonec nejdůležitější a z chyb jsme se poučili, nyní raději vyhledáváme komornější místa. Při druhé repríze už jsme si byli všichni mnohem jistější a podle ohlasů se nám představení vydařilo – diváci pochopili sdělení. Rádi na to vzpomínáme a na tomto našem poprvé jsem se utvrdila, jak skvělý kolektiv a nadějné hráče máme v týmu. Nebylo tedy žádných pochyb, že budeme společně pracovat na něčem větším a možná i s předlohou. Bohužel od září nebylo možné, aby pokračovali všichni a během roku pár členů kroužek opustilo. Často nás během tohoto školního roku sužuje velká nemocnost a s tím také velká absence většiny dětí. Což se ukázalo jako překážka na cestě za naší inscenací. Momentálně se naše skupina skládá ze šesti členů a scházíme se jednou týdně na dvě hodiny. Bohužel ani sem nechodí vždy všichni pravidelně a často se sejdou tři děti. Jediné, kdy se nám daří

scházet, jsou různá víkendová soustředění, od kterých si slibuji, že se nám to na nich všechno povede dát dohromady.

1.1 Složení skupiny

Nyní pracuji s pěti dívkami a jedním chlapcem. Dříve byl věk skupiny opravdu v rozmezí deset až patnáct let. Nyní jsme ve složení čisté pubescence, tedy dívky ve věku třinácti a čtrnácti let věku a chlapec nejstarší patnáct let.

1.1.1 Členové souboru

Adéla, třináct let. Divadlo ji velmi zajímá a v dramatické výchově je cílevědomá, neboť navštěvuje náš kroužek při DDM, ale také ještě dochází do naší českolipské ZUŠ k paní Lence Adamcové, kam chodila už dříve, než se otevřel dramatický kroužek u nás v DDM Libertin. Nějaké základní zkušenosti už tedy měla ze ZUŠ, ale myslím si, že to má také tak trochu v krvi, protože její dědeček vede divadelní soubor Jirásek u nás. Když jsem se ptala v první seznamovací hodině, proč se rozhodla pro druhý dramatický kroužek zároveň, říkala, že si chtěla rozšířit obzory a poznat i jinou spolupráci. A také, že ji to jednoduše prostě baví. A s námi ji to baví už druhým rokem. Adél mě hned ze začátku zaujala tím, že šla do všech lekcí neohroženě a naplno, dovede opravdu dobře naslouchat instrukcím a tak nějak divadelně přemýšlet – je tedy vidět, že za sebou už nějaké zkušenosti má díky jinému dramatickému vyžití. Často přinášela na naše společné lekce inspirace na literaturu, kterou přečetla, a která nás potom následně inspirovala během našich hodin. Od samého začátku je také takovým tahounem celé skupiny, a pokud má nebo měl někdo z nějakého zadání trochu ostych, byla většinou vždy první, která to šla zkusit a díky tomu se přidali i ostatní. Také jsme spolu pracovali při výběru básně na recitační soutěž a následně její interpretaci, která byla dle mého velmi úspěšná. Dovede velmi dobře porozumět textu, číst mezi řádky a pochopit podtextové významy textu, i když jsou poněkud jejímu věku složitější nebo zkušenostně vzdálenější. Často mě překvapuje její práce s fantazií, která je velmi bohatá a barvitá, ale interpretuje ji velmi racionálně a tak nějak lidsky. Například, když jsme se několik lekcí věnovali tématu loutka a manipulace, vytvořila si v hlavě loutku, která měla sloužit osamělým lidem, kteří potřebují jen někoho, kdo je obejme. Loutka byla do detailu popsaná a ještě splňovala účel, kterým by některým lidem mohla pomoci. Také ale dokázala určit možná rizika, která by taková loutka mohla později mít. Bohužel jsem si tenkrát ten popis do detailu nezapsala, ale Adél to uměla podat opravdu jako přirozenou věc a celou tuto představu tak dokázala držet naprosto při zemi. Na jevišti se chová velmi přirozeně, nikdy nemá tendence něco přehrávat, nebo na sebe poutat pozornost. Na práci s hlasem ale musíme ještě zapracovat, protože má někdy potřebu zbytečně hlas zvyšovat a to v momentální fázi vývoje a dobarvování hlasu není úplně žádoucí. Trochu si myslím, že to souvisí s faktem, že je to to typicky přetěžované dítě, na které je vyvíjen

nátlak a v týdenním a často o víkendovém plánu má velkou spoustu kroužků, které ji, jak sama říká, ani moc nebaví. Potřebujeme tedy pracovat na tom, abychom odbourali ten nátlak v krku, který tam občas vidím. Nemyslím si ale, že by si toho sama byla vědoma, prostě chce být jen slyšet.

Alžběta je členem též druhým rokem, ale bohužel se jí naše čtvrteční hodiny kříží s mažoretkami, na které chodí už několik let, tudíž nechodí moc pravidelně, což je první kámen úrazu naší spolupráce v celé skupině. Ona ale na kroužek chtěla chodit tak moc, že přemýšlela, že s mažoretkami, které dělá opravdu dlouho, skončí. To se mi ale zase příčilo a tak jsme spolu udělali dohodu, že se s námi bude scházet o něco méně pravidelněji a bude docházet na víkendová soustředění. Proč jsem tuto výjimku udělala? Protože vidím, že dramatický kroužek je pro ni místo, kde roste. S Bety se znám dlouho, v podstatě celých jejich třináct let, protože je sestrou mé blízké kamarádky. Není v tom žádný osobní záměr, ale protože ji znám a vím, jak si vede v osobním životě, tak vím, že jí dramatické chvilky mohou pomoct se posunout. Bety je v podstatě ve všech věcech hodně nesamostatná, byla na to zvyklá už od mala, kdy se za ni dělalo a stále dělá v podstatě všechno. Je tím pádem i dost stydlivá a byly doby, kdy si bála říct o něco v obchodě nebo někam sama dojít či dojet autobusem. Proto mě překvapilo, když jsem se dozvěděla, že by chtěla hrát divadlo. Řekla jsem si proč ne, pojďme to zkusit. Možná jí také pomohlo, že s ní přišla ještě její kamarádka Natálka, ale od prvních chvil jsem koukala, co v sobě má. Ano, stydlivost není taková možná právě kvůli vystupování s mažoretkami a tady možná nabyla zkušeností vystoupit před lidmi. Tady se ale přeci jenom zase zkoušíme projevit jinak a hlavně hlasově, což jí není normálně příjemné. Do jednotlivých her sice vstupuje trochu ostýchavě, ale když se nechá strhnout kolektivem, tak je vidět, že se v tom cítí dobře a hlavně ji to baví. Občas zazní něco jako: „Já nevím jak, nevím, co mám říct, nevím, jak to mám říct…“, ale od toho tu pro sebe samozřejmě jsme a vždy si řekneme, jak na věc. A nakonec mě potom velice překvapí, když se prostě kousne a mezitím, co ostatní přemýšlí, jak vstoupí do role, Bety si prostě stoupne a začne se v roli nějak projevovat. To je v mých očích veliký posun a mám z toho radost. Někdy má malou potřebu danou hru přehrát, ale to je věc ostychu a strachu z toho, že si udělá ostudu. U nás ale není pro ostudu ani ostych místo, takže si řekneme, kde ubrat a proč a za chvíli jsme svědkem přirozené Bety, která si hraje na někoho, ale pořád je to ona. Máme se pořád kam posouvat, ale cítím, že je to správná cesta.

Martina je čtrnáctiletá slečna, která je pro mě zatím velkou neznámou a máme před sebou kus cesty. Přidala se k nám v druhém roce naší práce a už od začátku mi bylo jasné, že to bude výzva. Martina je totiž dívka, která má svůj pohled na svět, úplně jiný, než my všichni. Ale o to víc si myslím, že jí může právě dramatický kroužek leccos nabídnout. Pokud by se někdo chtěl něco dozvědět o řecké mytologii, o Avengerech nebo jiné sféře, pro nás nepochopitelného a neexistujícího života vzdálené galaxie, tak ona má odpověď. V její fantazii se nachází právě tyto témata, která mohou hodně nabídnout, ale bohužel ji to často vyvádí od reálně existujícího

života. Neustále tedy musím přemýšlet nad tím, jak pracovat s tím, že prostě takový pohled na život má, ale my zrovna potřebujeme realističtější vhled. Nejvíc ale bojuju s tím, že to samozřejmě vnímají i ostatní a zatím ji mezi sebe úplně nepřijali. Nikdo není na nikoho zlý, ale cítíte, že se ostatní do skupiny nebo dvojice s Martinou zrovna nehrnou, protože zkrátka nevědí, jak s ní komunikovat. Myslím, že si to uvědomuje, ale nikdy na sobě nedá nic znát. Samozřejmě to, že všechno vykresluje a vztahuje k vymyšleným světům své fantazie je nejspíš nějaká obrana. Stejně tak její časté komentování a rozptylující smích během her, které často ani nejsou tak vtipné. Pravděpodobně se zatím vším předváděním skrývá jistá dávka ostychu, strachu z toho, že něco udělá a bude to trapné, ale také jistý neklid a těžkost se uvolnit a soustředit se na probíhající práci. Když něco udělá, hned to komentuje, zapitvoří se a směje se, což samozřejmě vyhodí celou skupinu z práce. Ale ona je také velmi empatická, praktická a chytrá, takže vím, že to společně postupně odbouráme. A mám radost z každé jedné lekce, kde vidím byť jen drobný posun, že se toho postupně zbavuje. I přes to, že si trochu žije ve svém světě, kde je to pro ni momentálně asi bezpečnější a příjemnější, tak ale dokáže dobře rozeznat realitu od fantazie a při práci s nějakým textem vidím, že naprosto rozumí tomu, o čem to je, co se tam děje, má příhodné poznatky a vždy k danému tématu přispěje důležitou myšlenkou. Dokáže vnést do práce na inscenaci zase jiný pohled, který často obohatí a posune děj dál.

Natálie je v naší skupině tak trochu divoká voda, ale v tom nejlepším slova smyslu. Je už od pohledu velmi výraznou osobností, a když promluví, víte, že nevíte co dopředu očekávat. Natálie je na svůj čtrnáctiletý věk hodně zběhlá v informacích ve všeobecném dění, často přináší do hodin témata politiky a zejména pak politických vtipů a narážek na to, co se děje kolem nás i ve světě. Jak už bylo výše zmíněno, je zapálenou mažoretkou, a tak předešlé možné zkušenosti s výstupem před lidmi má právě odtud. Není to tedy zrovna stydlivá tichá osobnost, ale když si není něčím tak úplně jistá, menší pochybnosti jsou na ní znát. Během našich lekcí jde ale do všeho naplno, někdy jedná rychleji, než přemýšlí, ale většinou z toho dokáže vždy nějak vybruslit. Pokud se při práci ocitne ve skupině nebo dvojici, je vždy ona tím, kdo skupinu či dvojici vede a řídí skupinu dle pokynů zadání. Není ale zároveň panovačný typ, jen má v sobě nějaký přirozený druh vedení a dokáže tak skupinu vést k nějakým výsledkům. Zkrátka umí říct svůj názor, ale umí uctívat autoritu a osobnost všech zúčastněných. Společně ale musíme zapracovat na jevištní řeči, pohybově si je celkem jistá a ví, jak se stavět k lidem, výrazově je přirozená, ale práce s hlasem je trochu pozadu. Někdy polyká dost výrazně koncovky a slova tak zanikají, na to, že má výraznou barvu hlasu, tak se někdy sama škrtí a jde do zvláštních fistulí, ale to je možná nervozitou na jevišti. Bohužel momentálně na tomto nemůžeme souvisle moc pracovat, protože je zde stejný problém jako u Alžběty, blokují nás mažoretky. Ale z loňské spolupráce vím, že je prostě týmový hráč a formu představení posouvá zase dál, proto jsem se rozhodla to tomu nějak obětovat a doufat, že se to podaří dát všechno dohromady.

Yvona je dívka, která se mi od loňské spolupráce projevila a otočila zatím asi úplně nejvýrazněji. Vždy byla dost plachá a velmi opatrná. Ne, že by byla nějak zakřiknutá a nespolečenská, naopak, ve skupině je oblíbená a obyčejná konverzace s ní je velmi podmětná. Nemá problém mluvit na rovinu ve svých osobních věcech, ať už se mnou, nebo se svými vrstevníky. Naopak mi přijde, že často konverzaci vyhledává a jednoduše se potřebuje svěřit s běžnými problémy a radostmi čtrnáctileté dívky. Dříve se věnovala aktivně zpívání ve sboru, takže jsem si hned na začátku říkala, že bude moc příjemné mít v souboru někoho, kdo ví, co má dělat s hlasem a nebojí se před lidmi vystoupit. Nevím, co se však stalo, ale Yvona měla od začátku problém se otevřít a věci zkoušet. Často se nacházela v rozpacích a bála se cokoliv říct nebo udělat, aby neudělala chybu. Její vývoj je v takových zvláštních sinusoidách, protože jednou se uvolní a její zábrany jsou mnohem menší a jindy se zase bojí uvolnit a jít do čehokoliv to jen tak zkusit a schovává se za věty, že zkrátka neví a je hodně váhavá. Brzy jsem také pochopila, že když v něčem na ní člověk naléhá, tak se stáhne do sebe a chtělo by se jí i rozplakat. Zároveň ale není sabotér žádné lekce, vždy přichází s nadšením a podle všeho jí je mezi námi dobře a baví jí to. Hledala jsem tedy všemožné cesty, jak v ní zmírnit tyhle obavy z toho něco zkusit a nakonec mi tahle cesta byla z její strany nabídnuta úplně náhodně. Vycházela z lekce, kde jsme si rozpracovali příběh naší první autorské tvorby. Vznikl nám totiž jakýsi konkrétnější útvar, kde už bylo i tak nějak dáno, co, kdy, kde, kdo a jak říká. Překvapilo mě tedy velmi její nasazení a chuť pro hraní jedné z hlavnějších rolí. V tomto představení, si byli všichni více méně rovni, ale čtyři roční období, tam byly ještě o něco málo důležitější. Protože se k této roli navíc, nachomýtla vlastně úplně náhodou a vzniklo to ze situace při tvorbě příběhu, nechala jsem tuto roli jako výzvu pro nás všechny v jejích rukách. A potom mi došlo, že když má předem danou už nějakou jasnější a konkrétnější formu, je pro ni jednodušší se uvolnit. Myslím, že jsem udělala dobře, svěřit to právě Yvoně, protože se své role ujala velmi zodpovědně a hodně si nad ní přemýšlela. A úplně nejvíc mě asi překvapilo, když jsem ji potom viděla na jevišti před lidmi, jak se vyklubala na světlo. Najednou tam nebyla Yvona, ale bylo tam roční období Jaro, které se sebevědomě prezentovalo a promlouvalo k lidem. Přišlo ale odloučení v podobě prázdnin a po návratu jsem si všimla, že je Yvona zase trochu v sobě. A co hůř, přijde mi, že je uzavřená ještě o něco víc, než předešlý rok. Když ji ale mám možnost pozorovat v něčem, v čem si je jistá a ví, co má dělat a ještě lépe tam nemusí být tak úplně za sebe, tak není skoro žádný problém. Konverzaci ale vždy vyhledává sama, má potřebu se svěřit a chce si povídat, je velmi chytrá a bystrá. Myslím si, že bude možná tak trochu nevyslyšená vzhledem k tomu, že má více sourozenců a jí se pozornosti nejspíš tolik nedostane. Vím, že se u ní slupky musí loupat postupně a zabere nám to nějaký čas. Věřím ale, že se posouvá a časem bychom se té nervozity ze sebe sama mohli i víceméně zbavit.

Bruce, náš jediný chlapec v souboru a také nejstarší patnáctiletý člen skupiny. Bruce se přidal v průběhu našeho prvního roku, kdy už byla skupina v podstatě zajetá. On se ale velmi rychle

adaptoval a od samého začátku jsem z něj nevyšla z údivu. Jestli se někdo narodil proto, aby se pohyboval v divadelní sféře, je to právě on. Byť je v období, kdy jeho hlas mutuje, tak to zvládá ovládat velmi dobře a barví se mu velice líbivě, co se poslechu týče. Kromě toho, ale jeho hlas doprovází jakási dikce při mluvení, takže to zní opravdu výrazně a neunikne vám téměř žádné slovo. Pokud ovšem nemluví ve spěchu, to potom i tady narážíme na polykání koncovek, zakoktávání a nerozumíme ani slovo. Pokud si ale dává záležet a je tak nějak v roli, tak je radost to vnímat. Je také jeden z těch, co se nebojí ihned zapojit do lekce a všechno si zkrátka vyzkoušet. I když nad spoustou věcí hodně přemýšlí a má časté dotazy, jak to zadání myslím a raději se ujišťuje, že mi rozumí, tak jednoduše ví, co dělá. Společně narážíme trochu na jeho nedochvilnost, roztržitost a zapomnětlivost, ale umí to následně vynahradit svou pilnou prací na sobě, ale i při práci ve skupině, kde dovede skupinu nebo dvojici dovést z bodu A do bodu B. V projevech na jevišti je velice přirozený, a když na to přijde, dovede celkem obstojně improvizovat a vyvést ztracenou skupinu zpátky na cestu. Také se pokoušel hlásit na konzervatoř do Brna, a kdyby mi o tom řekl včas, a ne čtrnáct dní před přijímačkami, mohli jsme mít čas ho připravit, věřím, že by se dostal dál. On si je ale moc dobře vědom toho, že přípravu podcenil, a jak sám říká, byla to pro něj přínosná zkušenost a chce to zkusit znovu. Myslím si, že by mohl být zajímavý uchazeč, a že to v sobě zkrátka má. My si ho samozřejmě v souboru ceníme nejen pro jeho kvality a skvělou osobnost, ale také je to náš jediný muž.

1.1.2 Mé pedagogické vedení

Pokud bych měla zmínit ještě posledního člena naší divadelní skupiny, tak sem také patřím i já. Od samého počátku prochází můj styl vedení a nahlížení na dramatickou výchovu jednou sebereflexí za druhou. Mé zkušenosti v divadle sice sahají do dalekých let zpátky, ale jen v tom ohledu zapáleného amatérského herce. Setkání se s tvorbou a procesem inscenace pro mě byla veliká srážka s realitou a velkým pochopením pro všechny naše režiséry. Najednou si nehledíte jen, jestli stojíte ve světle, zda jste dostatečně slyšet nebo replika, kterou jste řekli, patří vám. Pedagog musí vést, v problematickém věku nejlépe vše psychologicky ošetřit, aby se nikdo necítil nekomfortně, věnovat se dramaturgii, režii, světlům, hudbě, hercům a jejich projevům. A když jsem se s tím vším srazila tváří v tvář, dosti jsem začala pochybovat o tom, jestli jsem já ten správný adept na to něco tvořit v dramatické výchově. Ale jak s oblibou dětem říkám, jinak než že se to zkusí, se to nezjistí. A tak to společně zkoušíme. Můj styl vedení si zatím hledám a často se nechávám inspirovat svými spolužáky nebo profesory. Odborná literatura také nabízí spoustu rozmanitých pohledů, které mi jsou často oporou. Často volím styl spolupráce, to znamená, že se na vývoji inscenace podílí celá skupina a právě jednotliví členové jsou také často těmi, kteří celý proces obohatí o své poznatky. Už teď vím, že některé mé postupy a metody nebyly nejlépe zvoleny, ale právě to mě vede často k tomu to nevzdávat a hledat jiné možnosti, které nás dovedou ke kýženému výsledku práce.

2 Vývojová psychologie v pubescentním období

Pubescence je vývojové období, které je charakteristické rychlým růstem těla, změnami ve vzhledu a rozvojem pohlavních znaků. Obvykle začíná kolem 10-12 let u dívek a 12-14 let u chlapců, ale může se lišit individuálně.[1] Mým oblíbeným označením pro toto životní období je „období vulkanismu“. Jedinec mění v tomto období svou identitu z dítěte na „dospělého“ jedince a tomu odpovídají jeho změny v chování, vývoj a změny v emoční stabilitě nebo také často změny názorů a opouštění aktivit a zájmů, kterým se věnoval jako malé dítě. Často se můžeme v tomto období setkat také se změnou sebe přijímání, které je většinou zapříčiněno změnou ve fyzickém vývoji. Tyto věci mohou jedince následně vést k názoru, že mu nikdo nerozumí a nemá pro něj pochopení, objevuje se vzdor vůči autoritě, je impulzivní a nepředvídatelný. Mají také touhu a potřebu někam patřit a často vznikají různé party, kde se cítí být pochopen a mezi svými.

Fyzický vývoj:
Pubescence je charakterizována nástupem rychlého růstu, který zahrnuje zvýšení výšky, hmotnosti a velikosti končetin. V tomto období dochází také k rozvoji sekundárních pohlavních znaků, jako jsou růst ochlupení na pubické oblasti a podpaží, zvětšení prsou u dívek nebo růst vousů u chlapců.

Hormonální změny:
V pubescenci dochází k hormonálním změnám, které ovlivňují fyzický i emocionální vývoj jedince. U dívky začíná menstruace, což je signál pro začátek reprodukčního období. U chlapce dochází ke zvýšené produkci testosteronu, což vede k růstu svalové hmoty a hlubšímu hlasu.

Emocionální a sociální změny:
Pubescence je také obdobím emocionálních a sociálních změn, kdy se jedinci začínají více orientovat na své vrstevníky, než na rodinu. Dochází ke zvýšené potřebě nezávislosti, experimentování s novými zájmy a identitou, což může vést ke konfliktům s rodiči.

Kognitivní vývoj:
V pubescenci dochází k dalšímu rozvoji kognitivních schopností, jako je abstraktní myšlení, řešení problémů a plánování do budoucnosti. Tento vývoj může být ovlivněn jak biologickými faktory, tak i vzdělávacím prostředím a rodinnou podporou.

[1] VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vydání druhé, doplněné a přepracované. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

2.1 Vliv vývoje jedince na proces inscenace

Protože pracuji s takto citlivou skupinou, zdálo se mi absolutně na místě tuto kapitolu zmínit a do práce zařadit. Sama jsem totiž byla svědkem, jak se někteří jedinci mění nejen fyzicky, ale hlavně emočně, duševně nebo třeba hlasově. O změnách ve vývoji některých jedinců se rozepisuji v podrobnější analýze, v kapitole 1.1.1 Členové souboru. V našem případě nebyly změny nijak zásadní, ale zaznamenatelné ano. Protože se při naší práci na inscenaci objevilo téma lásky, bylo potřebné s tímto námětem pracovat citlivěji, i přesto, že šlo o pohádku. V tomto případě jsem zaznamenala oproti loňské spolupráci větší míru stydlivosti, děti měly najednou větší zábrany při hrách, kde se měli jakkoliv fyzicky kontaktovat, nejvíce zábran v této oblasti měl náš jediný člen mužského pohlaví, ale i děvčata mezi sebou měla občas ostych. Povšimla jsem si, že také mnohem více řeší, jak chodí oblékané a takto řeší i své okolí. S Brucem jsme společně také věnovali více práce s jeho hlasem, protože je právě v nejrozsáhlejší fázi mutování. Víme ale, že i dívkám se v tomto období začíná hlas proměňovat a i když nejde o tak zásadní rozdíl jako u chlapců, zařadili jsme do výuky více práce s hlasem, dechem a uvolňováním těla. K tomu mi pomohlo pár cenných rad od Doc. Mgr. Ivany Vostárkové. Tento proces byl z hlediska přijímání se pro všechny asi nejtěžší, protože bylo nutné se při této práci více otevřít a pracovat na svých „nedostatcích“.

Když se otevřelo téma manipulace, intrik a zlodějství, projevila se u většiny jedinců změna v pohledu na svět a celkové přemýšlení nad světem bylo jiné. Děti často mluvily o politice a její veřejně známé aktéry často dosazovaly do našeho příběhu. Někteří přejímali názory dospělých ze svého okolí, ale jiní šli naopak proti proudu a měli na věci své názory.

Někteří se také v rámci svého vývoje přes léto nebo během roku rozloučili s aktivitami a zájmy, které dříve vykonávali, protože už to není, jak říkají nic pro ně.

3 Cesta za příběhem

Když jsme společně začínali úplně nově v roce 2021, v podstatě skoro jako dramatickou výchovou nepolíbená skupina, tak jsem hned v úvodu dětem nabídla, že by bylo přínosné na naše setkávání přinést nějakou inspiraci nebo typ na knihu pro ostatní. Nebylo to povinné, ale pro mě to byla trochu taková sonda do toho, co děti zajímá, jaké mají preference, názory a vkus na čtení a jestli vůbec čtou. Abych šla příkladem, tak jsem se také snažila vnést v tomto ohledu něco do skupiny a vracela se zpět do jejich let s literaturou, která mě v jejich věku zajímala. Také jsem se ale snažila sledovat nejrůznější trendy nově vydané literatury a doporučovat tak dětem, co kdy vyjde, v čem by to mohlo být pro koho zajímavé, nebo zkrátka jen ukázat, kde se tohle všechno dá sledovat. Dětem zpočátku nebylo úplně jasné, proč spojuji čtení a literaturu s dramatickou výchovou, kde přece máme dělat divadlo a pracovat na divadelní hře. Když jsme ale později i s nějakou knihou začali společně pracovat, brzy pochopily, že je literatura nedílnou součástí divadla a dramatické výchovy. Toto mělo za následek to, že byli mnohem víc motivovaní něco do hodin přinést a podělit se s námi o zážitek z čteného příběhu. A tak se stalo, že se mezi nás dostala kniha s příběhem: „O princezně na klíček“, od spisovatele Josefa Hanzlíka.

Když ji Adél mezi nás přinesla, tak mě překvapilo, že je třináctileté dívce v dnešní době tak blízký pohádkový příběh. Po hlubším prozkoumání jsem zjistila, že ten příběh něco do sebe má. Nejenže pan Hanzlík vnesl do knihy velmi osobitý druh humoru, ale pro mě osobně se tam dotkl jistého tématu jinakosti. Jako správný pohádkový příběh v sobě kniha schovávala také rýmované popěvky, ale také dva rádce, kteří neustále všemi možnými způsoby okrádali královskou kasu, a právě toto zaujalo skupinu natolik, že se chtěli tomuto příběhu věnovat. A tak nějak se stalo, že se s touto předlohou začalo počítat, jako s možným materiálem pro budoucí inscenaci. Skupinu zaujalo především téma právě jisté chamtivosti a manipulace, které se v příběhu objevuje po celou dobu. Za hlavní postavy si přirozeně dosadili trojici rádců, kteří měli na svědomí všechno, co souviselo s krádeží, lakotou nebo křivými úmysly. Při rozhovorech nad těmito vlastnostmi lidí jsme se společně dobrali k tomu, že taková společnost se tvoří dlouhá staletí dozadu a čím víc si mají lidé co závidět, tím víc je potom společnost posedlá po moci a bohatství. Děti rády otevíraly hodně politická témata a naše tři rádce z pohádky si dosazovaly do figur, které znají z veřejného života. Tohoto směřování jsme se drželi od února 2022, kdy jsme ale věděli, že si to do konce roku nestihneme připravit, a sešla se spousta věcí, které nám dost znemožnily na inscenaci pracovat, hlavně z časových důvodů. Věnovali jsme se tedy dalším lekcím, které skupinu i jednotlivce připravovaly na možný vstup na jeviště, až jsme se dostali k lekci, ze které vzniklo naše první představení. Zdálo se, že náš příběh o princezně s klíčkem zanikne, přišly letní prázdniny a dlouhé odloučení skupiny. O to víc mě překvapilo, když jsme se v září společně sešli a první co přišlo za otázku, bylo: „Ivet a už máš pro nás připravený scénář na tu pohádku?“ To pro mě byl signál, že je příběh opravdu zaujal a vydáme se po stopách této knihy.

3.1 Vývoj příběhu

Když jsem vzala do rukou onen příběh, ze kterého jsme hodlali vycházet, šla jsem po stopách tradiční pohádky a hledala znaky typické pro pohádku z hlediska morfologie podle knihy Morfologie pohádky a jiné studie od Vladimira Jakovleviče Proppa. Pokud se na materiál podíváme z hlediska Proppových funkcí, můžeme zjistit, že nejde o úplně tradiční kouzelnou pohádku. Vysvětlení, proč jsem sáhla po Proppovi je čistě v tom, že jsem si potřebovala pro sebe ujednotit nějaké základní funkce a atributy běžných pohádek, neboť tato předloha mi přišla od samého začátku něčím odlišná od toho, co z pohádek známe - draci, mluvící zvířata, kouzelné předměty a udatní rytíři ve zbroji se snahou zachránit princeznu v nebezpečí.

3.1.1 Funkce pohádky podle Proppa

Propp ve své publikaci uvádí: „*Posloupnost funkcí je vždy totožná. Co se týče seskupování, je především třeba říci, že zdaleka ne všechny pohádky obsahují všechny funkce. Nepřítomnost některých funkcí nemění rozvržení ostatních.*“ [2]

Po hlubším prozkoumání příběhu na základě uvedených funkcí jsem zjistila, že jich je tam opravdu pomálu, téměř žádné funkce se zde aplikovat a vyhledat nedaly, a už vůbec nešly v předepsané posloupnosti. Proč jsem tedy stále bazírovala na tom jít podle Proppových myšlenek? Vzhledem k tomu, že mi předloha nenabízela mnoho záchytných bodů a příběh se mi někdy trochu rozlézal, a zároveň jsem pracovala s myšlenkou, že je pro nás příběh jen inspirací, tak jsem si dovolila v jednotlivých situacích hledat byť jen malé náznaky funkcí, které jsem následně rozvíjela, aby se situace stávaly pevnějšími a nosnějšími. Sloužilo mi to jako taková opora, abychom vytvořili smysluplné obrazy situací, které na sebe logicky navazují a mají v sobě skutečný potenciál něco sdělovat. Některé funkce v původní předloze nenajdeme vůbec, ale cítila jsem, že nám mohou nabídnout posunutí v ději a v logičtějším navazování jednotlivých scén, proto jsem se rozhodla se jimi inspirovat a na jejich základě upravit příběh podle našich představ. Zde uvedu několik funkcí, které jsem v příběhu četla, nebo se v něm alespoň z nějaké části propisovaly a následně mě inspirovali k jejich rozvinutí do přesnější verze podle Proppa.

[2] PROPP, Vladimir Jakovlevič. *Morfologie pohádky a jiné studie*. Vyd. tohoto souboru 2. Přeložil Miroslav ČERVENKA, přeložil Marcela PITTERMANNOVÁ, přeložil Hana ŠMAHELOVÁ. Jinočany: H & H, 2008. ISBN 978-80-7319-085-9. (str.28)

- ***IV. funkce - Škůdce/oběť vyzvídá***[3] – tato funkce se zde přímo nevyskytuje, ale její hodně okleštěnou verzi můžeme zpozorovat hned v první kapitole, kde se nám představí trojice postav, u kterých díky jejich dialogu/trialogu můžeme vyčíst, že nepůjde o kladné postavy. Jejich motivací jsou peníze a bohatství celého Velkovévodství, kterému vévodí Žán s Evelínou, kteří dělají všechno možné, jenom nepanují. To dává našim rádcům prostor pro jejich křivé úmysly, které se dozvídáme ihned takto v úvodu. Cílem této funkce je něco zjistit o oběti, aby se škůdci dostalo potřebných informací (kde je oběť, kde najde kouzelné předměty, aby zmařil snažení hrdiny zachránit oběť). Já jsem si ji v tomto případě vyložila jako seznámení se se škůdci a její původní znění se rozvíjí v dalších následujících funkcích.

- ***V. funkce - Škůdce/oběť dostává informace*** – v tomto případě se dostáváme ke kapitole o narození princezny. Škůdci jsou v tomto případě napřed zděšeni, že až princezna vyroste a najde se nový vládce trůnu, a oni přijdou o svůj podvodnický příjem. Pro ně je ale důležitá informace o tom, že princezna funguje pouze na klíček a v tomto případě mi funkce pomohla vyobrazit rádce jako větší padouchy.

- ***VI. funkce - Škůdce se snaží oklamat oběť, aby se zmocnil jí nebo jejího majetku. Škůdce na sebe především bere jinou podobu*** – v kouzelných pohádkách se v tomto případě například čarodějnice mění na hodnou stařenku, škůdce na sebe bere podobu něčeho nebo někoho přívětivého. V našem příběhu to není takto konkretizováno, ale naši škůdci berou na sebe milou podobu ve smyslu přetvářky, dělají se nápomocnými, pro výpomoc by se přetrhli, ale víme, že je to z důvodu pro vlastní profit. Díky jejich rádoby milé povaze právě získávají prostor pro získání majetku celého vévodství (královská kasa, daně běžných obyvatel). Klíček v příběhu svádí k úvaze o tom, že se ho pokusí rádcové zmocnit, ale neděje se tak. Funkce číslo šest mě ale právě navedla k tomu, abych z rádců udělala větší škůdce, než jak je vyobrazuje předloha a nechala je najít a zatajit nalezení ztraceného klíčku, který princeznu drží bdělou. Navíc se v této situaci maskují tím, že hledají společně s celým vévodstvím a nikdo by je tudíž nepodezříval – berou na sebe podobu nápomocných a hodných rádců. Tím se dostaneme k jisté gradaci příběhu a nastolíme si závažný problém.

[3] PROPP, Vladimir Jakovlevič. *Morfologie pohádky a jiné studie*. Vyd. tohoto souboru 2. Přeložil Miroslav ČERVENKA, přeložil Marcela PITTERMANNOVÁ, přeložil Hana ŠMAHELOVÁ. Jinočany: H & H, 2008. ISBN 978-80-7319-085-9. (str.33-34)

- ***VIII. funkce - Škůdce působí jednomu ze členů rodiny škodu nebo újmu***[4] – Propp uvádí, že je tato funkce mimořádně důležitá, neboť z ní vyplývá dynamika pohádky a zde se nevyskytovala vůbec, proto došlo k rozvinutí příběhu a dosazení nové skutečnosti, jak již píši o bod výše. Tato funkce má také hned několik forem, jak může škůdce způsobit újmu. V našem případě je to hned druhá varianta a to: „*škůdce uloupí nebo odejme kouzelný prostředek".* Tento bod souvisí s funkcí šest, jak již výše popisuji a dochází k odcizení předmětu a znemožnění kvality života oběti.

- ***VIII-a) funkce - jednomu z členů rodiny se něčeho nedostává nebo by něco chtěl mít*** – tato funkce se v příběhu vyskytuje celkem přesně na rozdíl od funkcí již zmíněných výše. Princezna touží po sňatku, touží po tom klíček nemít a být normální dívkou, jako všechny ostatní. Zde k žádnému zásadnímu rozvíjení tedy nedošlo, ale funkce nás inspirovala k rozvinutějšímu monologu princezny, který se objevuje v inscenaci.

- ***IX. funkce - Nedostatek nebo neštěstí jsou sděleny, k hrdinovi se někdo obrací s prosbou*** – tato funkce má do pohádky uvést hrdinu, který se může v pohádce objevovat jako hledač nebo postižený. V našem původním příběhu lze označit jako postiženou hrdinku princeznu, neboť se sleduje její život a její pocity, také to ale může být chůva, která prolomí princezninu kletbu. Zde jsem si opět dovolila využít funkci celou, udělat větší úpravu v textu a v naší interpretaci této pohádky udělat hrdinu z prince a označit ho za hledače. Vzhledem k tomu, že v původní verzi princezna o klíček přijde už v momentě kdy je ve svazku manželském, pokouší se její problém vyřešit princ, ale zachrání ji chůva. Naše verze je vystavěná tak, že právě ztráta klíčku je to, co přivede prince do našeho příběhu, protože se o tomto problému dozví ze zprávy, kterou nechal vzkázat král (kdo nalezne princezny klíček, nebo zlomí její prokletí, vezme si ji a celé vévodství). Opustil domovinu, hledá všemožné způsoby, aby klíček již nemusela potřebovat = hledač.

- ***X. funkce - Hrdina-hledač se rozhodne k protiakci nebo s ní vysloví souhlas*** – v tomto případě jsem volila žádost ze strany chůvy, kterou nejprve vysloví směrem k vévodovi a později i k samotnému princi, v předloze chůva vévodu ponouká k možným postupům zbavit princeznu jejího závaží, ale s princem nehovoří.

[4] PROPP, Vladimir Jakovlevič. *Morfologie pohádky a jiné studie*. Vyd. tohoto souboru 2. Přeložil Miroslav ČERVENKA, přeložil Marcela PITTERMANNOVÁ, přeložil Hana ŠMAHELOVÁ. Jinočany: H & H, 2008. ISBN 978-80-7319-085-9. (str.35-41)

- ***XII. funkce - Hrdina je podroben zkoušce, vyptávání, je napaden apod. (tím se připravuje získání kouzelného prostředku nebo pomocníka)***[5] – tato funkce mě inspirovala k zásadnímu zlomu mezi postavou prince a princezny. V předloze prince fascinuje princeznin klíček a bere si ji z důvodu, že je unikátní. V naší verzi se tento motiv mění v pomoc princeznino trápení vyřešit (ona svůj klíček nepřijímá, po jeho ztrátě je na místě najít jiné řešení k živému fungování princezny). Prince jsme tedy podrobili zkoušce, vzhledem k tomu, že je představován jako fyzikální vědec, pokouší se princeznu opravit veškerými zákony a rovnicemi. Po té co je zoufalý a věda nezabírá, sděluje princezně své city k ní, které ho opět motivují nevzdat se. V rámci této zkoušky je půda připravena na zásadní zlom – princovo uvědomění, že některé věci/nemoci opraví láskou a něhou.

- ***XIII. funkce - Hrdina reaguje na činy budoucího dárce (obstojí / neobstojí ve zkoušce apod.)*** – v tomto případě na rozdíl od předlohy obstojí a díky citům, které projevil v podstatě omylem, princeznu přivedl k životu.

- ***XVI. funkce - Hrdina a škůdce vstupují do bezprostředního*** *boje* – v předloze ani v naší interpretaci nejde o žádné velké souboje, ale princezna sděluje směrem k hrdinovi fakta, kterými odkrývá pravdu o škůdcích (odcizení klíčku, okrádání lidí). Princezna, i když je ve stavu nenataženém, dovede vnímat, co se kolem ní děje.

- ***XVII. funkce - Hrdina je označen (rána z boje, darovaný předmět či polibek od princezny aj.)*** – princ prošel zkouškou, pravá láska mu pomohla zachránit princeznu a získává její ruku a vévodství

- ***XVIII. funkce - Škůdce je poražen*** – v předloze se dočítáme, že rádcové sice odjíždějí ve vězeňském kočáře, ale celé to zatčení je pro ně humorná záležitost. My jsme je ale chtěli řádně potrestat a tak po jejich odhalení museli sloužit jako zábava na jarmarcích a zábavách celého vévodství

[5] PROPP, Vladimir Jakovlevič. *Morfologie pohádky a jiné studie*. Vyd. tohoto souboru 2. Přeložil Miroslav ČERVENKA, přeložil Marcela PITTERMANNOVÁ, přeložil Hana ŠMAHELOVÁ. Jinočany: H & H, 2008. ISBN 978-80-7319-085-9. (str.42-51

- ***XIX. funkce - Počáteční neštěstí nebo nedostatek jsou zlikvidovány***[6] – i v této funkci můžeme najít hned několik variant a v našem případě to může být: *zabitý je oživen.* Tato funkce se ale objevuje a prolíná s funkcí číslo třináct.

[6] PROPP, Vladimir Jakovlevič. *Morfologie pohádky a jiné studie*. Vyd. tohoto souboru 2. Přeložil Miroslav ČERVENKA, přeložil Marcela PITTERMANNOVÁ, přeložil Hana ŠMAHELOVÁ. Jinočany: H & H, 2008. ISBN 978-80-7319-085-9. (str.51)

4 Proces tvorby

Nejtěžší je vždy nějak začít. Najít ten správný start, od kterého se odrazit a postupovat dalšími kroky vpřed. Kniha Drama a příběh od Iriny Ulrychové pro mě byla víc než přínosná v těchto začátcích, zejména potom celá kapitola o práci s literární předlouhou, ale také, jak si plánovat výstavbu dramatu na základě tématu, ze kterého vzniká scénář. Díky této publikaci jsem si dokázala lépe vytvořit a nastavit plán práce, podle kterého by bylo nejúčinnější postupovat po logických krocích. Věděla jsem, že chci na inscenaci, a celém jejím procesu pracovat společně s dětmi, ale nejprve jsem si musela sama ujasnit prvotní cíle a směr, kterým se bude práce na inscenaci ubírat. Společně jsme si potom při hodině sedli k velkým archům papíru a začali přemýšlet nad body naší práce s předlohou. Při tvorbě bodového systému práce na inscenaci, bylo potřeba, aby si děti uvědomily, co je pro nás nejdůležitější, od čeho se odrazíme a co budeme rozvíjet dál. Prvním bodem tedy byl výběr tématu a hledání klíčových situací. Vzhledem k tomu, že jsme se o knize a jejím příběhu dozvěděli něco málo už z prezentace od Adély, nebyla nám témata neznámá, tudíž jsem musela a chtěla pracovat společně a najít to, co nás zajímá všechny a nevycházet jen ze své představy. Po bližším prozkoumání jednotlivých kapitol knihy jsem se rozhodovala, které části příběhu jsou pro nás důležité, ale zároveň také co bychom jimi mohli podstatného sdělit a jak by nás jednotlivé kapitoly posouvaly v příběhu logicky dál. Navíc jsme od začátku věděli, že nechceme kopírovat příběh jako takový, ale pouze se inspirovat některými klíčovými situacemi a tématy, které lze z jednotlivých kapitol vyčíst. Udělala jsem si pro sebe takový potenciální náčrt kapitol, ze kterých určitě vycházet chci, nebo si myslím, že nám něco sdělují a za pomoci již zmíněných Proppových funkcí se pokusila sestavit základní kostru potenciální inscenace. K tomuto mohou výborně posloužit kritéria ve formě otázek, které ve své knize Tygr v oku formuluje Alena Palarčíková, ale bohužel jsem na ně narazila po fázi hledání námětu. I přes to ale tu mají své místo, protože jsem nad nimi v průběhu práce přemýšlela a pracovala s nimi. Když už jsme si témata rozpracovali a do hloubky je prozkoumali, bylo na řadě je rozpracovat do tematických celků a začít pracovat na situacích, postavách a tvarovat výsledný produkt.

4.1 Téma jako cesta k inscenaci

Během přemýšlení nad tím, jak vlastně začít a od čeho se odrazit jsem přišla na to, že se dá začít skutečně od čehokoli, od postavy, od témat, od situací nebo dokonce i od ilustrací či nadpisů kapitol z knihy. V tomto případě jsem dala na rady z již zmiňované knihy Iriny Ulrychové a držela se jejím doporučeným postupem a začala jsem od toho, o jakém tématu vlastně chceme v zásadě hrát a co chceme tímto pohádkovým příběhem předat. Bylo pro mě důležité, aby si skupina uvědomila, že cokoliv tvoříme a prezentujeme, má vliv nejen na nás, ale právě také na diváky, kterým to předkládáme. Palarčíková ve své publikaci píše: *„Pokud*

pedagog vybral předlohu, která vyhovuje popsaným podmínkám, rozhoduje se, v jaké podobě ji předloží kolektivu k volbě, ke schválení"[7] (Palarčíková, 2011).

Protože děti už byly s předlohou seznámeny z povídání od Adély, zvolila jsem možnost číslo dva – Seznámit děti s předlohou, kterou již předem vedoucí upravil (zjednodušil, vypustil některé události, postavy i vztahy). Musíme brát v potaz, že nějakou ideu a představu o sdělování témat máme my jakožto vedoucí, ale naše svěřence zajímají úplně jiné aspekty a volí náměty, které se momentálně objevují v jejich životě. Přesto jsem tedy předlohu upravila a vytáhla z ní tato témata – jinakost/neobyčejnost/odlišnost, manipulace/intriky, láska/pocit, že k někomu patřím. Tady jsem hned narazila a pochopila, že nelze mít očekávání a nepředpokládat, že si v příběhu děti vyberou témata, která jsem si v tom vybrala jako důležité já, tudíž téma odlišnosti a jinakosti. Skupina se téměř ihned vzhlédla v tématu, které provázelo tři (v mé upravené verzi dvě) postavy rádců, totiž intriky, malé krádeže a nečestné chování vůči ostatním postavám. Zde jsem využila právě některá kritéria, která uvádí Palarčíková, a která dávala prostor pro diskusi, proč by toto mělo být nosné téma naší inscenace. Některá kritéria jsem zpracovávala sama pro sebe, ale některá zazněla jako provokace ke společnému přemýšlení. Zformuluji je zde ve znění podle Palarčíkové:

- Je námět dostatečně nosný, obsahuje dostatek podnětů pro dlouhodobější práci?[8]
  Jedno z kritérií pro společnou diskusi. V tomto případě děti odpovídaly, že intriky a manipulace byly kolem nás vždy a čím víc se svět stává modernějším a vyvinutějším, budou u lidí podle jejich názoru tyto vzorce chování sílit. Z jejich pohledu lze toto téma sledovat po celou dobu příběhu, pokud si na tom ten příběh postavíme, ale zároveň byly toho názoru, že i ostatní témata by měla být zmíněna a mohou se vzájemně ovlivňovat a propojovat.

- Obohatí práce vztahy ve skupině, posune úroveň kooperace?
  Kritérium, které jsem si nechala spíše pro sebe a zpětně mohu říct, že to na skupinu vliv mělo v tom, že se jako kolektiv posunuli na vyšší úroveň ve vzájemné spolupráci a každý jeden člen pracoval pro tým.

- Je výběr vhodný vzhledem k věku dětí a jejich schopnostem?
  Z mého pohledu ano, ale zajímalo mě, z jakého důvodu je pro ně zpracování pohádky tak atraktivní na místo jiných žánrů, třeba i vážnějších. Hovořili o tom, že v tom mají vidinu odpočinku ve smyslu duševním a psychickém, že se s vážnostmi setkávají dnes

[7] PALARČÍKOVÁ, Alena. *Tygr v oku, aneb, O tvorbě inscenace s dětmi a mládeží*. Vyd. 2., upr. Praha: NIPOS, 2011. ISBN isbn978-80-7068-005-6. (str.19)
[8] PALARČÍKOVÁ, Alena. *Tygr v oku, aneb, O tvorbě inscenace s dětmi a mládeží*. Vyd. 2., upr. Praha: NIPOS, 2011. ISBN isbn978-80-7068-005-6. (str.16)

a denně na sociálních sítích a ve škole. A také, že pohádky má každý rád a kdy jindy formovat lidskou osobnost než právě od útlého věku formou pohádky.

- Zaujme, osloví děti téma i příběh natolik, aby je chtěly prezentovat formou inscenace? Vzhledem k tomu, že na tomto materiálu lpěli půl roku, i když jsme se mezitím věnovali jiné tvorbě a proběhly letní prázdniny, tak odpověď na toto kritérium byla ano ještě před zpracováním tématu.

- Vyhovuje námět zaměření skupiny, obohatí její dosavadní inscenační zkušenosti? Vzhledem k tomu, že jsme měli za sebou pouze práci na autorském počinu, práce na inscenaci podle literární předlohy byla pro nás jedním velkým obohacením a nabytím nových zkušeností. Já osobně jsem objevila u dětí pro mě nové dovednosti, například, že se někdo věnuje šití, jiný byl zase nadaný výtvarně, nebo jsme mohli využít pohybového nadání děvčat mažoretek.

- Bude možné realizovat námět počtem dětí (chlapců/dívek), který je v daném kolektivu?[9]
  Jedna postava se dala z příběhu vynechat (dvorní dáma, která neměla žádný zásadní vliv na vývoj příběhu) a některé role bylo možno pohlavně zaměnit (dva rádcové, kteří mohli být i ženského pohlaví nebo genderově nespecifikovaní). Bylo to tedy jen tak tak, ale i toto kritérium jsme byli schopni splnit. (Palarčíková, 2011)

I přesto, jak už jsem psala výše, se nám přidružovala a objevovala další témata, která stála za to do příběhu zařadit a rozvíjet je dál, například trápení se s tím, že jsem v něčem odlišný nebo možná dokonce nedostatečný a s tím přišlo ruku v ruce téma lásky a citů, pravdy a pokory, ale také, že na každý problém se dá většinou najít lék nebo řešení.
Dalším navazujícím bodem, který nás posunul dál, bylo si uvědomit *„řadu událostí propojených chronologicky a kauzálně, jimiž je téma konkretizováno a které mohou v nově vznikajícím dramatu tvořit: a) základní dějovou linii, b) vedlejší dějovou linii“*[10] jak uvádí Irina Ulrychová v Drama a příběh (Ulrychová, 2016).
Na základě tohoto bodu jsem pro sebe, ale i pro skupinu byla lépe schopna konkretizovat jednotlivá témata a linie, abychom si dovedli určit, co je pro nás nejdůležitější, co je pro nás

[9] PALARČÍKOVÁ, Alena. *Tygr v oku, aneb, O tvorbě inscenace s dětmi a mládeží*. Vyd. 2., upr. Praha: NIPOS, 2011. ISBN isbn978-80-7068-005-6. (str.16)
[10] ULRYCHOVÁ, Irina. *Drama a příběh: tvorba scénáře příběhového dramatu v dramatické výchově*. 2. vydání. Praha: Akademie múzických umění v Praze, Katedra výchovné dramatiky DAMU, 2016. ISBN 978-80-7331-408-8.

nosné a jaké aspekty nám pomohou témata rozvíjet a mezi sebou prolínat. Samotná kniha je v poněkud zvláštním konceptu a nenese v sobě typické znaky pohádky.

Některé kapitoly na sebe nijak nenavazují a zejména potom poslední tři na mě působily trochu jako uměle vložené. U klasické pohádky bychom očekávali, ukončení příběhu v kapitole „*Pohádková svatba, kdo jsou vlastně rádcové“*, ale ony následují ještě další čtyři kapitoly, které už nijak významně děj neposouvají ani nerozvíjejí. Stejně tak zvolená témata se často v jednotlivých oddílech neprolínají, v prvních kapitolách je sice zmíněno, jak by mohlo narození a následné provdání princezny ovlivnit živobytí rádců, ale v konečném důsledku jejich činy nijak zvlášť neovlivňují život ani osud princezny. A zde byl prostor pro využití již zmíněných Proppových funkcí, aby byl příběh podle našich představ, aby se nám linie a motivy podařilo více propojit a mohlo tak vznikat víc zvratů a napínavých problémových situací. S dětmi jsme si ujednotily, že tou základní dějovou linií je pro nás sice téma intrik, manipulace a okrádání, ale velice silně se nám sem dostává motiv odlišnosti a trápení se s jistým handicapem, a postupně se objevuje také motiv lásky, proto jak jedinečný nikoliv odlišný jsem. A tato témata budeme rozvíjet prostřednictvím situací, které budou tyto motivy dotvářet.

4.1.1 Práce s tématem

Když už jsme si nastolili témata, kterých se chceme v příběhu dotknout, bylo na místě si jednotlivé motivy blíže charakterizovat. Rozpracovali jsme si bodový záznam, ve kterém jsme pojmenovali jednotlivá témata inscenace. V následujících bodech o práci na těchto tématech se snažím mapovat postupy a úvahy, které nás vedli později k tomu, jak si vystavit jednotlivé situace příběhu, nebo je těmito motivy podložit a postavit situace založené právě na těchto liniích.

Na první příčku si děti postavily „nečestné jednání“, dále to byla „odlišnost/jedinečnost“ a do třetice „láska“. U každé oblasti jsem vyžadovala, aby dokázali říct, co tím chceme divákovi předat, o čem by téma mělo vypovídat a poučit.

1. Nečestné jednání/intriky/manipulace – bez zla by se žádná pohádka neobešla a tady je hned zdvojené v podobě dvou rádců Brindaliniho a Cintaliniho. V předloze s nimi spolupracuje také dvorní dáma madam Bombelesová, ale vzhledem k tomu, že je v souboru pouze šest členů, dovolili jsme si ji z našeho příběhu vyřadit, neboť nemá žádný zajímavý vývoj a pro nás byla celkem zbytečná. Bylo zde důležité si definovat podstatu zla a přišli jsme na to, že to zase takoví darebáci v předloze nejsou a jejich motiv nemá žádný velký vývoj, alespoň ne v tom kontextu někomu chtít vyloženě ublížit. Jsou tam opravdu jen za takové panáky někdy až trochu klauny, kteří chtějí jen přijít k penězům nečestnými způsoby, aby se moc neupracovali. Nikoho však na životě neohrožují a například s princeznou nemají vývoj téměř žádný. Zazní pouze, že mají strach o „svůj“ trůn, protože s novou dědičkou přijde také nový ženich, tedy

nástupce a jejich živobytí by mohlo být ohroženo. Po celou dobu však nijak nezasahují do dospívání mladé princezny a ani sňatky se nesnaží zmařit. V tomto momentě bychom mohli říct, že toto téma nemá další vývoj a tudíž je pro nás vyčerpané v podstatě na začátku. Protože nám předloha ale sloužila jen pro inspiraci, rozhodli jsme se vývoj těchto dvou postav stočit jinam na základě čtvrté a osmé funkce podle Proppa, a zapojit je do interakcí s více postavami a zejména potom s postavou princezny. Abychom vývoj těchto postav posunuli, využili jsme hry v situacích. Viz. kapitola Situace.
Děti při diskusi o tomto tématu často hovořili o politické scéně, v některých veřejně známých osobnostech poznávaly oba rádce a při práci na vývoji těchto postav využívaly některých výroků, které z úst těchto osobností zazněly.

2. Jedinečnost v odlišnosti – silné téma, kterému se děti zpočátku vyhýbaly. Snažila jsem se k tomu přistupovat citlivě, protože se děti dnes a denně potýkají s tím, že musí neustále řešit, jestli někam zapadají, jestli jdou s dobou a názory ostatních a jestli nejsou moc nebo málo divní. Chápala jsem tedy, že na tomto námětu příběh stavět nechtějí, ale zároveň jsem oceňovala, že si jsou vědomi toho, že je to téma důležité a může děj posouvat a postavy rozvíjet. Nakonec jsme se v samém závěru při tvorbě na inscenaci shodli, že je to téma velice nosné a pomohlo nám propojit se s tématem o lásce, důvěře a pochopení. K tomuto prozření došly děti v momentě, kdy nám postava prince nabídla jistý pohled na věc o přijímání sebe sama takového, jakým jsem, to vyplynutí zní: *„Mít někoho rád pro to jaký je, je skutečná láska, ale pokud se tím má naše milovaná osoba trápit můžeme jí pomoci její problém vyřešit.“*

Abychom mohli pracovat s ne komfortem a nepříjemným tématem, bylo pro mě důležité nejprve ve skupině nastolit příjemnou atmosféru plnou důvěry a pocitu, že si s nepříjemností jen hrajeme. K tomu nám pomohla některá průpravná cvičení.

Důvěra

Skupina se prochází po prostoru, který si nejprve bezpečně a společně mapují, tvoří si společný prostor tím, že během chůze navazují oční kontakty, vyměňují si vřelé úsměvy a snaží se jeden v druhém vzbudit důvěru, kterou už ale v sobě soubor má.

Rozšíření (přání)

Během chůze prohlásí jeden z členů, kde by chtěl být, nebo co by si přál teď dělat a ostatní se mu hned pokusí takové prostředí společně vytvořit (přeji si být na pláži a poslouchat šum moře – děti přiběhly k tomu, kdo vyslovil přání a poskytly mu z vlastních rukou pocit, jako když se v poklidu vznáší na mořské hladině, kterou doplnily zvukově o šum moře, atd.). Tímto jsme si vytvořili společně jeden pro druhého příjemné prostředí a důvěru, že jsme tu jeden pro druhého.

ANO X NE

Dále jsme rozšířili o důvěru při pádech, v chůzi vyslovím své jméno a začnu padat dozadu, ostatní přibíhají, aby mi poskytli oporu. Následně jsem je nechala se rozdělit do dvou skupin, kde byla jedna skupina NE a druhá ANO. Každá skupina měla své teritorium, které bylo potřeba chránit a nepustit k sobě skupinu druhou. Skupiny jsou proti sobě a používají jako svou zbraň právě jenom slova NE a Ano. Cílem je, aby se jedna skupina dostala k té druhé a vytlačila je z jejich prostoru. Zpočátku se u toho děti nasmály, ale když se nad tím začaly více soustředit, mohla jsem vidět zajímavé myšlenky, které visely ve vzduchu nad nimi, a tvořil se příběh, kde skutečně byla jedna skupina silnější a to jen pouhým slovem. Sledovali jsme vývoj tohoto souboje prostřednictvím výměn členů ve skupině a bylo zajímavé sledovat, jak se s obměnou mění i dynamika skupiny.

Reflexe

Zpětná vazba od dětí byla podobná, popsali mi své pocity, že bylo zajímavé, jak každá skupina funguje jinak a pocit vytlačení ze svého bezpečného prostoru nebyl příjemný.

Dalšími průpravnými cvičeními byla například práce s energií skupiny, práce s vnitřní myšlenkou rezonující s energií, nebo mimořádné okolnosti a postavy ve snaze rozvíjet postavu a její nedostatky na základě ztížených podmínek daného prostředí.

Roboti

Každý měl za úkol ve své představě vymyslet robota, který by mohl být pro společnost nebo pro člověka nějak užitečný a nápomocný. Chůzí po prostoru se nám potom postupně prezentoval například robot, který byl naprogramovaný k tomu, aby rozdával osamělým lidem podporu a slova útěchy. Jiný zase pomáhal teleportovat rychlostí světla záchranný tým na místo určení nebo se zde objevil robot pravdy, který do sebe nahrává vše, co si lidé řeknou a funguje jako důkaz toho, co bylo řečeno.

Reflexe

Zpětná vazba fungovala formou dražby. Každý měl říct, kterého robota by si pořídil a proč. Často je chtěli využít k vyššímu dobru pro společnost.

Co se týká těchto her na upevnění důvěry ve skupině, děláme jich během roku několik pravidelně. Jednak je to osvědčený způsob na to, aby se skupina vždy na sebe na začátku lekce napojila, a zároveň nám to vždy připomene bezpečí prostoru a důvěra se prohlubuje.

3. Láska/partnerství/pochopení

A nakonec každé pohádky a každého šťastného příběhu patří láska. Ať už romantická, tak také přátelská nebo rodinná. I toto je v jejich věku velmi citlivé téma, se kterým jsem hodlala nakládat velice opatrně, ale hodně souviselo s předchozím tématem jedinečnosti, u kterého jsme si vybudovali pevné základy důvěry. V předchozím tématu jsem zmínila, jak si děti došly k důležitosti tohoto tématu, a jak je cenné, když nás láska, ať už v jakékoliv podobě provází našimi životy. V jejich věku je přirozené, že se začínají zajímat a sbližovat s druhým pohlavím,

vznikají první vztahy a intimní sblížení. Přesto, že se toto v jejich věku přirozeně děje, na kroužku jsou v jakémkoliv sbližování zdrženlivější a prohlubují spíše přátelské vazby. I to je ale pro ně dostatečně silný vjem, protože podle jejich výroků, nám může pomoci upřímné přátelství stejně jako partnerský svazek, který vidí u svých rodičů. Důležitost tohoto tématu tedy viděli hlavně v tom, že když máme někoho, kdo nás má rád takové jací jsme, máme se o koho opřít, komu se svěřit a plně mu důvěřovat, můžeme se cítit šťastnější a ve větším bezpečí. Také ale měli připomínky k jistému sebe přijetí a sebelásce, která jak víme je v jejich věku poměrně vratká. Vedli úvahy o tom, že by se měl člověk umět přijímat takový jaký je a obklopovat se jen lidmi, kteří ho přesně takového respektují, a je to samozřejmě vzájemné pochopení z obou stran. Zde měli za úkol, v rámci jednoho průpravného cvičení vyhledat motivační nebo sebe rozvojové krátké texty, které by mohli princezně pomoci s přijetím sebe sama. V tomto úkolu mohli použít jakékoliv médium, síť nebo knihu k jejich vyhledání a překvapilo mě, kolik takto orientovaných textů mohou najít na své oblíbené platformě „TikTok“. S prací na tomto tématu nám pomohlo pár dalších průpravných cvičení: Asociační kruh, během kterého zaznívaly termíny, které jsme zapracovaly do dalších cvičení například cvičení s emocemi – emoční autobus, emoce z obrázku, losování emocí; další cvičení byly zaměřeny na interakce mezi postavami, jejich charakteristiku nebo rozvíjení scén.

Obrazy[11]

Upraveno z knihy *Metodika dramatické výchovy – zásobník dramatických her a improvizací* (Machková, 2015) - *(str. 63).* Před děti byly předloženy série obrázků a fotografií, na kterých byli zaznamenané osoby v různých emocích. Každý se pokusí vyjádřit k jednotlivým obrazům ve smyslu, kdo by to mohl být, jakou má emoci, proč ji má, co se mu mohlo stát, co právě prožívá.

Obrazy – rozšíření (sochy)

Skupina se pohybuje v prostoru a na signál, který zadá vedoucí, napodobují osoby z fotografií, tak, jak jsou vyobrazeny a k tomu s myšlenkou na to všechno, co jsme si o té osobě na fotografii pověděli. Dotekem na rameno potom necháme sochy promluvit o vnitřních pocitech.

Obrazy – rozšíření 2 (dialog postav)

Skupina se pohybuje po prostoru a na smluvený signál vyřčený vedoucím utvoří dvojici, ve které se objeví jedna z osob z fotografie a druhý bude představovat oporu. Kdo začne oporou a kdo osobou necháme na jejich domluvě, v dalším kole se vystřídají. Úkolem je tedy utvořit sochu s emocí z fotky, partner dotykem sochu probere k životu a ta mu poví, co se děje. Úkolem partnera je sochu vyslechnout a poskytnout slova útěchy nebo nabídnout pomocné řešení jeho situace. Mohou využít některé termíny z asociačního kruhu.

[11] MACHKOVÁ, Eva. *Metodika dramatické výchovy: zásobník dramatických her a improvizací*. 13. vydání. Praha: Národní informační a poradenské středisko pro kulturu, 2015. ISBN 978-80-7068-298-2. (str.63)

Série těchto průpravných cvičení, a spousty dalších nás zavedla k práci se situací, se kterou jsme již v minulých lekcích a právě prostřednictvím některých průpravných cvičení sice pracovali, ale blíže jsme si její charakteristiku a definici nespecifikovali.

4.2 Co je to Situace

„Jádrem příběhového dramatu je situace, která v sobě obsahuje nějaký problém, ať už zjevně konfliktního, nebo jen potenciálního konfliktního rázu – problémová situace. Problémová situace obsahuje nejen určitý problém, ale také konkrétní postavy v konkrétním čase a prostoru, kterých se tento problém týká a musí ho řešit.“[12] (Ulrychová, 2016)

Abychom vůbec dovedli společně složit dohromady něco, co má mít základní prvky stavby dramatu, bylo potřeba vědět, co je to dramatická nebo problémová situace. Situacím jsme se už věnovali v minulých hodinách, například při hrách typu emoční autobus, kde se situace proměňuje neustále na základě nálad a emocí cestujících, nebo když jsme pracovali na naší autorské inscenaci a vytvářeli dramatické situace, které tvořily celistvý příběh. Bylo nutné, aby děti pochopily, co vše správná dramatická situace obsahuje, a že prostřednictvím několika situací navazujících na sebe tvoříme příběh. S tímto vědomím jsme následně se situacemi pracovali v několika lekcích v různých zadáních a s přijetím všech témat, která by se v inscenaci měla objevit.

K lekcím mi posloužily ilustrace přímo z knížky našeho příběhu, na základě kterých jsme jednotlivé situace začínaly tvořit následovně.

4.2.1 Práce se situací

Situace z obrázku

Děti se rozdělí do skupinek nebo dvojic podle toho, jak se sešli u obrázků. Následně si společně poví o tom, co se na obrázku nejspíš děje, co je tam zachyceno za moment. Jaké zprávy se postavy dozvěděli nebo na co zřejmě myslí. Jaká nálada z ilustrace a postav na ní vychází, jaké mají mezi sebou postavy vztahy, pokud jich je víc. Důležité je si v tomto kroku uvědomit, co se mohlo právě stát, o co se jedná právě teď, jaké je zachyceno momentální téma.

Živý obraz

Skupinky si na základě předchozího bodu promyslí a vytyčí jasnou situaci nebo stav, který pro ně z ilustrace vyplývá a ostatním se ho pokusí vykreslit formou živého obrazu. Diváci mají za úkol popsat, co v daném obrazu vidí a uvažovat nad tím stejným způsobem a otázkami, jako když popisovali ilustraci. Co je to za moment, co se právě stalo nebo děje, jaká je v obraze

[12] ULRYCHOVÁ, Irina. *Drama a příběh: tvorba scénáře příběhového dramatu v dramatické výchově*. 2. vydání. Praha: Akademie múzických umění v Praze, Katedra výchovné dramatiky DAMU, 2016. ISBN 978-80-7331-408-8. (str.19)

nálada, jaký vztah mají mezi sebou ty postavy, kdo je těmi postavami, které před námi stojí. Po úvahách diváku se obraz rozpohybuje a rozzvučí a v krátkém okamžiku bychom měli získat jasnější představu o tom, co živý obraz představoval. Takto se prostřídají všechny skupinky, v našem případě tři.

1. obraz – dvorní dáma, kterou vítají rádcové Brindalini a Cintalini hlubokými úklony
2. obraz – svatba prince s princeznou a jejich tanec společně s tleskajícími hosty
3. obraz – princezna utíkající ze schodů, přičemž ji sledují dvě služebné

V prvních dvou případech diváci odhadli celkem přesně, o jaký moment na obrázku jde, v třetím případě hádali běžecké závody se skandujícími fanoušky. Protože měli ze začátku možnost vidět obrázky všechny, většinou dokázali správně popsat i náladu a vztahy mezi postavami.

Moment před

Rozšíření pro předešlý krok je opět práce ve skupině, která má za úkol vymyslet moment, který se mohl stát před tím momentem na obrázku. Co předcházelo tomu, než si princezna vzala prince, co se stalo, než se dvorní dáma setkala s rádci, proč princezna utíkala po schodech, co ji k tomu dohnalo? Dobré je tyto otázky a formu tohoto úkolu také časově zpřesnit, to znamená, jestli se to stalo hodinu před momentem na obrázku, nebo den či jen pár minut. Časové ohraničení jsem v našem případě volila u každého obrázku jiné. Obrazy se nám opět nejprve představí jako fotografie, která se později rozpohybuje a rozzvučí.

1. obraz – dvě minuty před tím, než vešla dvorní dáma do obrazu; měli jsme možnost vidět dva rádce, kteří pomlouvají dvorní dámu a vymýšlí spiklenecký plán, jak ji nejlépe okrást
2. obraz – hodina před tím, než probíhal novomanželský tanec; viděli jsme dva pohledy těsně před obřadem - nervózní princeznu, která shání ty pravé padnoucí šaty na svatbu a nadšeného prince, který počítá, kolik dětí by mohli společně mít
3. obraz – pár vteřin před tím, než se princezna rozeběhla; vyděsila ji myš

Moment po

Dalším rozšířením je obdoba předešlého úkolu, obrazově ztvárnit ihned navazující situaci na tu na obrázku

1. obraz – rádcové po poklonách míří k dvorní dámě spoustu vemlouvavých a lichotivých slov
2. obraz – hosté se přidávají k tanci novomanželů
3. obraz – pád princezny a komorné sbírající ji ze země

Závěrem bylo všechny tři části úkolu propojit a vytvořit tak plnou etudu, která by v sobě nesla potenciál větší situace pro inscenaci.

Nakonec jsem ještě pro lepší představu o situaci dětem předložila rovnici: Situace = Prostor + Čas + Postava + Jazyk + Dialog. Vysvětlili jsme si, že se situace uskutečňuje v určitém čase a prostoru, kde probíhá jednání postav, většinou dialogické a dialog je založen na jazyce, jehož druh určuje samotný dialog a ten dotváří postavu, která dialogem reflektuje nastalou situaci.

Situace následně může vyvolat dramatický konflikt. Sem vložím ještě toto znění o situaci a jejích činitelích: „*Předmětem situace může být něco, co stojí mezi účastníky: Spor X a Z o dědictví, ale může jím být i vzájemný vztah mezi účastníky: láska mezi L a M. Situace má vnitřní napětí a pohyb, překonává se v ní buď určitý rozpor, nebo se s částečným překonáním jednoho rozporu vyvolá rozpor jiný.*“[13] (Hořínek, 2008)

Abychom se tedy s dětmi mohli společně pustit do práce a začít hledat klíčové situace, ze kterých složíme příběh podobně, jako to udělali během lekce při práci s ilustracemi, bylo důležité, aby věděly, co to tedy situace je, jak se vytváří popřípadě kde ji hledat.

4.2.2 Postava jako činitel pro vývoj situace

Charakteristika postav

Jak už jsme si s dětmi přiblížily, situace se neobejde bez dialogu a dialog se neobejde bez postav. Pro další práci se situací bylo tedy nezbytné pracovat na postavách, se kterými si budeme v naší inscenaci hrát. Pro lepší orientaci, jsem opět sestavila takový bodový žebříček toho, jak budeme postupovat při práci s postavou, a toto jsou body, kterými jsme se drželi:

1. Mapování postav – co postavu motivuje a jaké jsou její cíle, touhy a obavy. Jaké jsou její osobnostní rysy, zkušenosti a vztahy s ostatními postavami
2. Vhodná situace – situace, které jsou pro postavu zajímavé nebo náročné, poskytující prostor pro rozvoj nebo změnu postavy

3. Tvorba konfliktu/problému – konflikty mezi postavami, ale i vnitřní/osobní konflikty, se kterými se postava potýká sama

4. Vývoj situace – nechat postavu v dané situaci stupňovat, zvyšovat podmínky pro napětí a obtížnost, kterým postava čelí

5. Reakce postav – jak by daná postava v situaci reagovala v souladu se svou motivací a osobností

6. Řešení problému/konfliktu – hledání způsobu, jak postavy konflikt vyřeší

Mapování postav

Protože jsem nevyžadovala, aby děti celou předlohu četly vzhledem k tomu, že pro nás měla být pouze inspirací, bylo momentálně na místě si alespoň pár úryvků z kapitol přečíst,

[13] ULRYCHOVÁ, Irina. *Drama a příběh: tvorba scénáře příběhového dramatu v dramatické výchově*. 2. vydání. Praha: Akademie múzických umění v Praze, Katedra výchovné dramatiky DAMU, 2016. ISBN 978-80-7331-408-8. (str.7)

abychom si získali větší povědomí o jednotlivých postavách. Připravila jsem tedy na jednu z lekcí úryvky, které dostatečně popisovaly jednotlivé postavy, a seznamovaly nás s jejich vývojem v ději. Na lekci jsme vzali do rukou pastelky, fixy a papíry a propojili jsme rešerši s tvořivostí. Na papír děti kreslily jednoduchou figuru postavy a během mého čtení o postavě zaznamenávaly získané informace z textu na papír k figuře.

Jednalo se o jasná fakta, která z textu přímo zazněla, jméno, vzhled, styl oblékání, základní rysy chování nebo zájmy a motivace postav.

Dalším krokem potom bylo k postavám dopsat informace, které jsme si získali takzvaně mezi řádky, informace z textu vyplývající nebo vlastní domněnky. Tyto informace se potom většinou týkaly vztahů mezi postavami, u princezny zazněla domněnka o tom, že musí mít oblečení na míru kvůli klíčku v zádech nebo, že jí klíček omezuje ve spánku. U rádců si zase vysvětlovali jejich chování získané díky traumatu z dětství, nebo že chůva Amálie trpí na nízký tlak, protože často omdlévá. Také zkoušeli tipovat věk jednotlivých figur, čistě z důvodu, aby si je zkusili ještě více přiblížit třeba na základě podobnosti věku s někým ze svého okolí. Nechala jsem je vepsat postavám skutečně všemožné rysy, které je napadnou.

Také pomohlo si jednotlivé postavy zkusit přiřadit k někomu z okolí nebo veřejného prostoru. Některé postavy děti projektovaly opět do politického prostoru, jiné zase přiřazovaly ke svým prarodičům, učitelům nebo v nich viděly jiné pohádkové postavy. K této fázi výzkumu o postavách jsem využila inspiraci otázkami *Kdo, Kdy, Kde, Proč, Co a Jak*[14] nebo také uváděných jako 5W z anglosaské dramatické praxe. (Machková, 2015)

Zajímala nás také skutečnost vývoje postav v průběhu inscenace, přičemž se děti shodly, že nejpomalejší a téměř žádný vývoj bude mít nejspíš chůva, ale naopak rádcové se budou vyvíjet postupně.

Dále jsme využili například hru, utvoř si mě k obrazu svému (S. Pavelková) nebo hru, spolupráce na vytvoření role (J. Velzeboer), které pomohli proniknout k postavám ještě hlouběji.

Postavy nakonec bylo nutné postavit do prostoru a vhodné situace.

Vhodná situace

Pro hledání vhodné situace jsme pracovali převážně v prostoru a vycházeli jsme z jednotlivých kapitol předlohy.

Začínali jsme s postavami rádců a uvedli jsme je do několika situací (rádcové se shledávají po delší době a vítají se jako velice vážení pánové, ale ani jeden to nemyslí vážně; navštěvují vévodu a vévodkyni ve snaze znelíbit jim jejich vladaření, aby to mohli převzít za ně; zjištění, že se narodila dědička trůnu; jak odrazují ženichy; jakou roli sehráli v kauze, ztráta princeznina

[14] MACHKOVÁ, Eva. *Metodika dramatické výchovy: zásobník dramatických her a improvizací*. 13. vydání. Praha: Národní informační a poradenské středisko pro kulturu, 2015. ISBN 978-80-7068-298-2. (str.69)

klíčku; atd.). Situace jsme často vytvářeli formou rozehraných živých obrazů, kde si dvojice rozehrála svou připravenou etudu na zadané prostředí a postavy, a komu z diváků se zdála situace zajímavá, ale napadlo ho situaci směřovat jinam, zavelel stop a jednoho účastníka vystřídal a pokračoval, jak si sám přál.

Využití v inscenaci

Z předešlého hraní si s postavami nám vzešlo pár zajímavých mini útvarů, které nás buď inspirovali, nebo si přímo místo v inscenaci našli.

- Lest - rádcové sehráli lest na celé vévodství a předhazovali lidem falešné klíče k hledání, aby odvedli pozornost a měli čas najít ten správný a ten následně schovat.

- Zpráva o narození - na trzích se roznesla zpráva o narození princezny pomocí pohybové tiché pošty, v inscenaci se to sice neobjevuje jako v první fázi vzniku, ale bylo to pro nás inspirací ke klasické šeptandě na trzích

- Princezny vnitřní monology – pro nás jedna z nejvýznamnějších situací, která nás opravdu oslovila a do inscenace se použila téměř, tak jak vznikla. Dvojice Adél a Martina měli za úkol vést dialog jako chůva a princezna, ostatní měli pantomimicky vyjádřit rozhovor, který se zde odehrával. Už ani nevím, jak to celé vzniklo, ale najednou jsme se dostali do fáze, kdy ze sebe Adél mluvila za princeznu, co by chtěla všechno dělat jako ostatní normální dívky v jejím věku, aniž by byla omezená a zbytek skupiny se kolem ní pohyboval a napodoboval její slova a výroky. To ve mně evokovalo pohled na situaci, kdy není princezna natažená a všechno se to odehrává v její hlavě a skupina zhmotňuje její myšlenky pohybově, v podstatě narativní pantomimou.

Tato skutečnost mě inspirovala a dovedla k závěru, že by u princezny mohli fungovat štronzo momenty, ve kterých oddělíme její vnitřní svět od toho skutečného. U princezny jsme se společně shodli na tom, že i když nebude přítomna fyzicky, tak duševně a psychicky bude stále vnímat, co se kolem ní děje.

A právě zde se nám začínali propojovat jednotlivé situace a utvářeli první kostru příběhu – rádcové netuší, že i když princezna není natažená, tak dokáže vnímat, co se v jejím okolí děje, a tak nemají potuchy o tom, že ona celou dobu ví, že její klíček našli oni a v závěru to může být právě ona, kdo odhalí jejich nečisté úmysly.

Tvorba konfliktu/problému

Už při hledání vhodné situace se stalo, že se nám podařilo prostřednictvím jednání postav a jejich motivacemi konflikt nebo problém nastolit.

Časté konflikty jsme nacházeli mezi rádci – dohady o tom, kdo oznámí vévodovi, že se mu narodila dcera, nebo při jejich vzájemném hašteření se o tom, kdo je veleváženější nebo důležitější.
Konflikty také vznikaly mezi chůvou a vévodou skrz ochranu princezny a odlišný názor na to, jak úžasným úkazem princezna je, chůvě bylo princezny na rozdíl od vévody, milovníka strojů, velice líto.
Hlavní, vnitřní konflikty měla ale princezna skrz to, jak přijímala svůj handicap.
Také ale princ si nesl své vnitřní konflikty, když se snažil na záchranu princezny využít matematicko - fyzikální zákony a nemohl přijít na to, proč zrovna tato metoda nezabírá.
Protože samotná předloha mnoho konfliktů a problémů nenabízela, tak jsme si často některé situace uměle vyvolávali pomocí 5W, abychom se posunuli v ději dál.

Využití v inscenaci

Většinou se nám podařilo skutečně něco vytvořit a toto byl třeba případ právě ztráty klíčku. Nejprve jsme šli cestou: „Jak se klíček ztratil“, tato cesta nám ale mnoho nenabídla, ale přivedla nás k tomu, že chceme, aby s tím měli co dočinění právě rádcové.
Položili jsme si tedy jinou otázku: „Kdo má prsty ve ztrátě klíčku“, to nás nasměrovalo k tomu, že pro nás není až tak důležité, jak se ztratil, jako spíš, kdo ho najde a co se s ním bude dít dál. Vrátíme ho princezně? Tím ale nevyřešíme její trápení. Nenajde se vůbec? To je možná varianta, možná dokonce žádoucí, chceme přeci zbavit princeznu jejího trápení. Musíme ale najít jiný způsob, jak princeznu zpřítomnit fyzicky i bez klíčku a zároveň mi tam onen klíček stále vnášel jistou symboliku, že by neměl být úplně zatracen.
Zde se začínala tvarovat scéna, kde rádcové nacházejí klíček, ale nečestně si ho schovávají, aby nebyla princezna v živém stavu a nebyl oni zájem ze strany ženichů.
Z rádců jsme tedy udělali větší padouchy v tom, že oni budou těmi, kdo klíček najde, ale nevrátí (zůstává tedy stále ve hře, ale ještě musíme přijít na způsob, jak princeznu oživit i bez klíčku) a zároveň se nám vyvíjí silněji motivace k záchraně princezny. A tím se dostáváme k čtvrtému bodu.

Vývoj situace a postav

Velkovévoda a velkovévodkyně nám prošli spíše jednodušším vývojem, z počátku jsou manželským párem, který si nějak omylem vyrobí děťátko na klíček, což jim přijde s jejich oblibou pro stroje a šití jako úžasná záležitost, později přicházejí postupně na to, že to není úplně nejideálnější stav, ale netíží je to tolik jako chůvu Amálii.
Ta má po celou dobu motivaci víceméně stejnou, ale silnou, totiž starost a upřímnou mateřskou lásku k princezně.
Rádcové procházejí zajímavým vývojem od obyčejných nafoukaných panáků, přes lstivé zlodějíčky s triumfem doslova v ruce s konečným výsměchem směrem k princezně.

Princeznu sledujeme od jejích prvních krůčků, pokoušíme se zaznamenat, jak roste a rok od roku je pro ni klíček čím dál tím větší přítěží.
I princ si prochází zajímavým vývojem a to pochopením, že ne na všechno věda stačí, a že někdy je tím lékem láska, něha a porozumění, co může ostatní postavit na nohy.
Na základě vývoje postav a jejich jednání se nám vyvíjí i jednotlivé situace, ve kterých se nám zesilují jednotlivé motivy a v závěru potom především motiv lásky.

Řešení problémů/konfliktů
Abychom konflikty řešili logicky, pokoušeli jsme se v tomto případě vycházet z osobních zkušeností. Zadávali jsme si jednoduché situace (nedosáhnu pro skleničku na nejvyšší poličce, ale musím ji sundat) a následně jsme hledali řešení těchto situací (požádám někoho vysokého, vezmu si stoličku/schůdky…).
Po jednodušších problémech jsme si vzali na paškál ty, které se nám objevují v příběhu – nepochopení ze strany rodičů, ztráta věci, která mě udržuje při životě, když selhává to, na co jsem se doposud spoléhal, když nikdo neposlouchá mé rady.
Prostřednictvím hry na protiklady, kdy se umístí do hracího pole zástěna, z jejíž jedné strany můžeme sledovat výroky řečené v negativním slova smyslu, např.: „Pokud nefunguje fyzika, tak už nemám jak pomoci.“ Z druhé strany sledujeme výroky v pozitivním slova smyslu: „Pokud nefunguje fyzika, musí být i jiný způsob, jak tuto záhadu vymyslet.“

Využití v inscenaci
Díky tomuto jsme se dostali k úvaze, že pokud hned všechno vzdáme, často se nikam nedostaneme. Kdežto budeme – li mít správnou motivaci a nutkání to zkusit jinak, můžeme sbírat ovoce. Jako princ a jeho nově nabytá motivace, původně chtěl princezně pomoci, ale díky zjištění, že věda tentokrát nezabírá, byl nucen přijít na jiný způsob, jak jí pomoci a během hledání úplně omylem přišel na to, že právě láska, cit a vlídnost dokáže občas uzdravit.
Toto princovo uvědomění vzniklo na základě předešlé hry o protikladech.
Onu skutečnost jsme využili v inscenaci a tím se nám také vyřešilo dilema s tím, kdo by měl princeznu zachraňovat, protože v předloze princeznu zachrání kouzlo vyřčené chůvou a to nám nedávalo přílišný důvod k realizaci tohoto řešení.

4.3 Vymezení herního prostoru

V neposlední řadě je také na místě práce s prostorem, rekvizitou, scénou a s akčním scénickým prvkem. Využití materiálu pro scénu a tvorbu rekvizit a atributů.
Nad výstavbou scény a prostoru jsme bádali poměrně dlouho. Ihned jsme se shodli, že chceme něco minimalistického, Nejen kvůli tomu, že nám to samotný text a téma nabízí, ale také jsme mysleli na možnou přepravu scény, ale i přestavby a celkovou jednoduchou funkčnost na jevišti. Zkrátka vše, co bude na jevišti, aby hrálo s námi. Hodně jsme si pohrávali s myšlenkou

různých forem perspektivního vnímání a zaměňování velikosti různých předmětů, např. malá vstupní brána a na ní veliká klika, květina velká jako strom atd. To všechno ale byly spíše představy v našich hlavách, které se nám vždy z nějakého důvodu nepodařilo přetvořit do skutečnosti, často to totiž působilo jako obrovský kýč. Pracovala jsem i s představou přepravy schopné malé točny, která by nám mohla posloužit jako prvek k rychlým přeměnám scény. Kvůli jejím parametrům by nám ale skutečně posloužila jen na efekt. Stále jsem tedy přemýšlela nad tím, co by se nám na jevišti hýbalo, proměňovalo a bylo to maximálně využito. Odpověď jsem nakonec našla v naprosto jednoduché věci a tou je šatní mobilní věšák na kolečkách. Pro větší efektivnost jsme se rozhodli použít hned dva. A aby to opravdu nějaký efekt mělo, bylo potřeba zjistit, co všechno jsme schopni s těmito věšáky vymyslet. Následovalo tedy pár lekcí, které byly zasvěcené manipulaci a práci s rekvizitou či akčním scénickým prvkem.

4.3.1 Práce s akčním scénickým prvkem

Jak už jsem psala výše, bylo potřeba si naše prvky výpravy trochu osahat a poznat jejich scénický potenciál. Společně jsme podle návodu oba věšáky sestavili, abychom věděli, která část je snadno odnímatelná, a kterou je nutno smontovat za pomocí šroubů. Takto jsme si hned ze začátku udělali obrázek o tom, s čím můžeme počítat a co je pro všechny účinkující děti při přestavbě časově i logisticky výhodné. Následně jsme si se scénickými prvky pohrávali a zkoumali jejich kreativní využití.

Rozehřívací hra

Děti se rozdělily do dvojic, každý si vzal jeden sestavený věšák a klíč, který je k jeho montáži potřeba. Dále už se jen spustila časomíra a jejich úkolem bylo věšák co nejrychleji, ale zároveň i velmi opatrně rozmontovat a zase smontovat dohromady. Kdo byl první, vyhrál, ale ještě se hodnotil výkon odvedené práce, jestli vše drží pevně, jak má. Z dramatického hlediska to možná nemělo v sobě potřebné rozvíjející metody, ale pro nás byla důležitá manipulace jako taková, aby si opravdu každý vyzkoušel sám, jak dlouho to může celé trvat. Zároveň jsme se u toho vzájemně příjemně odbourali, procvičili bránice při smíchu a soustředili se jako tým, když jsme si vzájemně fandili.

Co mám v ruce (ve dvojici)

Zůstali jsme při práci ve dvojicích a nyní bylo úkolem dvojice spolupracovat a to na nápadech, co všechno jiného náš věšák může být. Nejprve jsme vycházeli s celou kostrou, objevovaly se zde předměty jako okno, vozidlo, maringotka s komediantem, rogalo, sprchová zástěna, stroj změny času, vrtulník atd.

Co mám v ruce (sólo)

Práce tentokrát probíhala samostatně a dovolili jsme si také věšák rozdělat na díly. Každý měl potom čas si s jednotlivými díly pohrát a zkoumat, co mu připomínají, nebo v co se to dá proměnit. Tady vznikaly zase předměty jako švihadlo, koloběžka, motorka, kolébka, pes na vodítku i bez vodítka, který umí aportovat nebo soupeř při běhu maratonu na invalidním vozíčku. Při obou variantách této hry děti vždy předmět nejprve ukázaly, potom následovalo hádání diváku, co se to před námi objevilo a potom následovala krátká improvizovaná etuda.

Etuda ve dvojici

Dvojice dostala pět minut na to, aby si připravila krátkou scénku, ve které uvidíme, jak předmět objevili, nebo jak k němu přišli a pojmenovali ho. Dále, jak uvedli předmět do pohybu, jestli k tomu byla potřeba spolupráce, síla nebo jen vzájemná podpora. A nakonec mělo zaznít, komu by předmět chtěli ukázat, a jak by proběhla jeho prezentace. Mohli jsme tak shlédnout scénku s Brucem a Adélou, kteří nám ukázali, jak objevili na louce při urbexu opuštěnou maringotku, kterou společně uklidili, namalovali, zahákli za auto a prezentovali jí široké veřejnosti tak, že s ní vyjeli mezi lidi a vytvářeli pro ně zábavu, jako komedianti z cirkusu. Alžběta s Natálií nám zase ukázali, jak se společně omylem objevili na místě, kde se půjčují rogala, dodávali si společně odvahy, že to musí zkusit, jedna byla jako hlavní pilot a druhá je s rozběhem od země odrazila. A aby jim každý věřil, že skutečně s rogalem vzlétli, tak se při tom natáčeli na go pro kameru.

Etuda sólo

Postup byl dost podobný, věc jsme nějak objevili, pojmenovali, rozpohybovali, ale místo prezentace předmětu ostatním se v etudě měli rozhodnout, jestli si tu věc nechají nebo ne a proč. Viděli jsme tak Martiny skok přes švihadlo, které našla pohozené v trávě a zkoušela se přes to naučit skákat – jeden z nápadů pro využití do inscenace pro princeznu. Nakonec se rozhodla, že si švihadlo nenechá, protože jí to s ním nejde. Yvona objevila u popelnice pohozenou kolébku pro miminka, kterou si nechala pro svou sestru na miminko, které zrovna očekává – i toto se nám do inscenace propsalo ve spojení s narozením dítěte.

Využití v inscenaci

Nyní byla potřeba se více zaměřit na naše téma a to je pohádka o princezně na klíček. Nechala jsem je pracovat v jedné velké skupině a zde měli společně za úkol vymyslet s věšáky něco, co by se nám hodilo do inscenace. Buď mohli vycházet z toho, co už jsme viděli díky předchozím etudám nebo přijít společně na úplně nové věci. Když už jsme si zadali přesnější téma a více si ho ohraničili, přicházeli s věcmi jako stánek na trhu na nádvoří království, královská brána před vévodstvím, okno do pokoje princezny, kolébka na malou princeznu, kočár atd.

Jejich nápady mě inspirovali k přesnějšímu zadání a to sice, pokusit se o společné vytvoření úvodní scény, u které je podmínkou, aby zaznělo místo, kde se jako osoby, nikoliv postavy z pohádky nachází, a to místo později v tomto úvodu dostane specifickou podobu. A také se pokusit sem zapracovat některý z prvků scény (látka, košíky, věšáky).
Začínala nám pod tímto zadáním vznikat situace, při které se obyvatelé místního Velkovévodství baví o tom, jak to v tom království chodí, jaké kauzy se tu dějí a to všechno probíhá na tržišti, které patří danému Velkovévodství.
Tato situace byla v inscenaci využita a navazovala hned další.

Etudy celku

Když už jsme si nastínili další využití věšáků, bylo potřeba to s nimi rozehrát. Nyní byl postup následovný, na scéně stála daná věc z království, která zazněla při společném bádání, například celý věšák jako prodejní stánek. Všichni společně přišli na scénu s tím, že věděli, co před nimi stojí. Jejich úkolem bylo s tím rozehrát hru. Jeden se tedy chopil „stánku“ a začal prodávat, ostatní byli jako zákazníci a najednou si vzal „stánek“ do ruky někdo jiný a prodával něco jiného. Do tohoto se dostala taková dynamika, že jsme se to rozhodli použít jako materiál pro jednu z našich scén.
Objevilo se zde ještě několik živých obrazů, které jsme také do inscenace využili, například okna do královských komnat, vstupní brána do vévodství nebo klasický kočár s koňským spřežením.
Udělali jsme si tedy takové první náznaky toho, jak by se mohla scéna hýbat a stavět a udělali jsme si obrázek o tom, co ještě potřebujeme. Protože jsou věšáky tolik variabilní, tak jsme u některých zástupných předmětů usoudili, že bude někdy dobré k nim přivázat kus obyčejné černé látky, která někdy může zakrývat věšák celý, a tudíž nám vytvoří zástěnu nebo jen z půlky, abychom si utvořili pomyslné okno do komnaty.

4.3.2 Další materiál pro práci na scéně

Jak už bylo zmíněno, našim záměrem bylo vytvořit co nejskladnější, zároveň co nejfunkčnější scénu, která by šla nejlépe s tématem strojovosti a pohybu a otáček klíčku. Zároveň jsme pracovali s myšlenkou, abychom si mohli zahrát v jakémkoli prostředí, tudíž nám musí scéna také poskytovat prostor pro divadelní zákulisí, nutné k přípravě představení a nástupů herců a jejich jednotlivé výstupy. To nám mohly poskytnout právě naše věšáky se jednoduše odnímatelnou látkou. K výpravě se nám později přidaly dvě stoličky se schůdkem a pár proutěných košíků. Látku jsme nakonec využili v barvě královské modré. Vzhledem k tomu, že nám do těchto lekcí začaly zasahovat nemoci dětí i mě, tak se nám práce a manipulace s materiálem časově velice omezila.

Využití v inscenaci - manipulace

Zatím tedy byla látka využita na dvě nejnutnější přestavby a to úvazy do půlky věšáku, aby nám v horní části vzniklo okénko (prodejní stánek, okno do komnaty) nebo zakrytí celého věšáku (symbolizace brány do vévodství, prostor pro zákulisní úkryt).

Představení jako zpětná vazba

Jakmile ale bylo po premiéře, byl prostor pro prozkoumání všeho, co látka dovede a kolik dalších využití jsme ji schopni najít. Například jsem viděla možnost látku využít doslova skrz na skrz, prořízнout v ní pár děr, kterými by mohli ze „zákulisního prostoru“ lézt ruce, které by mohli být dalším zajímavým prvkem výstavby situace (chytání princezny do spárů, ilustrování příběhu pomocí gest z rukou jako u stínového divadla…). V tomto případě, ale bude nejspíš nutné vyměnit zatemňovací látku za něco elastičtějšího, kde po napnutí látky díry zmizí a objeví se jen v momentech, kdy jimi něco prochází.

Také volba úvazů látky nebyla šťastná, děti to zdržovalo a přestavby se tak zbytečně protáhly. Pro příště budeme volit suchý zip nebo patentky.

4.3.3 Atributy postav

Stejně jako u výpravy, tak u postav jsem měla zcela jednoduché požadavky. Každá postava bude vlastnit svůj atribut či zástupnou rekvizitu, které postavu definují. Dlouho jsem dumala nad tím, co by bylo pro každého snadno uchopitelné, nepřekáželo jim to na scéně, bylo to jednoduché na výrobu, přepravu a využití a zároveň to jasně definovalo postavu.

Protože jsme si naši inscenaci od začátku vystavěli jako divadlo na divadle, tedy příběh vyprávíme jako obyvatelé Malého Velkovévodství a do rolí vstupujeme průběžně během hry, tak jsem veškeré kostýmní úpravy a převleky na scéně rovnou zavrhla. Nakonec mě k nápadu dovedl pracovní den ve školce, kde si děti hrály se zvířecími čepičkami s pohádkou „Boudo budko“, došlo mi, že jestli by mohla být změna v něčem výrazná, tak je to právě nějaká pokrývka hlavy nebo výrazný doplněk.

Na kroužku jsme se tedy s dětmi daly do diskuse, co každou jednotlivou postavu definuje, co ráda dělá, čemu se věnuje nebo čím je významná. Na základě této rešerše, jsme sestavili jednoduché podstatné znaky, ze kterých vzešly modely rekvizit. Zde jsem mohla opět dojít k hlubšímu poznání některých členů skupiny, protože na výrobě jsme se podíleli všichni a zjistili jsme, že třeba například Martina se věnuje šití a dokáže nám ledasco ušít.

Společnými silami jsme tedy do inscenace přivedli korunku s bílými růžemi pro princeznu jako symbol nevinnosti a růže v rozkvětu, k tomu také nesmí chybět klíček na krk, který musí mít stále u sebe.

Vévoda Žán si připravil zlatou korunu, které vpředu vévodí několik zlatých klíčů, protože pochází z rodu Velkých pánů Klíčníků.

Pro vévodkyni Evelínu Martina ušila velký jehelníček přidělaný na čelenku, aby mohla mít vévodkyně, která má velkou zálibu právě v šití, svůj koníček stále u sebe.

Pro chůvu jsme vybrali poněkud neoriginálně čepec, který se vyskytuje převážně v každé pohádce.

U rádců jsme nejprve volili barety, ale nakonec jsme to vyměnili za čelenky s čepičkou, která je tradiční při promocích, jako náznak toho, že si jako správní vychytralci poradí v každé situaci.

Nakonec přišel na řadu princ inženýr Horáček, který dostal malou knížku na krk a brýle, které zvýrazňují jeho intelekt.

V poslední moment jsme také přidali rádcům do ruky mažoretkové hůlky a to z jednoho prostého důvodu. Jak už víme, tak se Natálie a Alžběta, které jsou v rolích rádců, věnují spoustu let mažoretkám a protože byla Natálie na jevišti jako na trní, neklidně přešlapovala a nevěděla kam s rukama, napadlo mě jim oběma dát do ruky něco, co bezpečně znají a umí to použít. Navíc nám to naše rádce zase charakterizovalo dalším směrem – hůlky často používají k odvedení pozornosti na trzích, kde jejich prostřednictvím ukazují lidem, co s nimi dovedou a mají tak v nestřežených okamžicích prostor pro malé krádeže a jiné intriky.
V inscenaci bych řekla, že se tento krok osvědčil velice pozitivně, protože se děvčata mnohem více uvolnila a měla díky hůlkám co hrát a jejich pohyb byl najednou přirozenější. Zkrátka jsme se snažili hledat rekvizity, díky kterým se dotvářela postava, nikoliv postava dotvářela atribut.

5 Tvarování

V tvarování jsme využili již získaných situací a materiálu nashromážděného z improvizací během minulých lekcí. Palarčíková uvádí: *„Materiál přetváříme s vědomím, že vše, co bude na jevišti použito (každé gesto, pohyb, vztah), nese význam, a musí tedy odpovídat zamýšlenému sdělení.“*[15] (Palarčíková, 2011)

Začínali jsme tedy pracovat s jednotlivými segmenty a s tvarováním jednotlivých situací.

Protože jsme nebyli na zkouškách vždy úplně kompletní vlivem nemocí a jiných přidružených problémů, nechávali jsme si zkoušení hromadných scén na víkendová soustředění.

V rámci našeho dvouhodinového setkávání jsme se tedy věnovali převážně dialogům a trialogům mezi postavami, zároveň jsme měli také trochu prostoru pro individuálnější práci při rozvíjení hereckých, hlasových a pohybových projevů – například nám tyto hodiny byly přínosem pro práci s mutujícím hlasem, rozvíjení vztahů mezi postavami nebo základnímu pohybování se na jevišti.

Úvodní scéna

První, čím jsme začínali, byla úvodní scéna do pohádky, kterou jsme realizovali na jednom z našich víkendových soustředění. Z předlohy jsme využili některých úvodních slov, a protože jsme si během lekcí na postavy hráli, rozhodla jsem se to nechat i v případě inscenace a první scéna tak vznikala prostřednictvím postav obyčejného lidu z Velkovévodství, kde ho měli za úkol v pár větách představit. Podmínkou bylo, že musí v úvodní scéně zaznít místo, které později v tomto úvodu dostane specifickou podobu. Druhým úkolem bylo sem zakomponovat některý ze scénografických prvků. Díky předešlé improvizaci této situace už děti jednotlivě vcházeli na scénu, každý s sebou na jeviště přinesl košík, látku nebo kus rozloženého šatního věšáku a rozvířila se neutuchající debata o vévodství, o lidech, kteří zde žijí a kdo tu vévodí.

K tomu jsme rovnou navázali další cenou situací z minulých hodin, kde si děti pomocí šatního paravánu vytvořily prodejní okénko a začaly vytvářet představu o tržnici. Jednak nám to dostalo do úvodu dynamiku a celkovou pohyblivost scény i scénografie - jak si mezi sebou posílají a přebírají šatní paraván nebo s jakou intenzitou se stupňuje hlasitost a naléhavost slov.

Děti zde využily jako studijní materiál televizní reklamy, díky kterým se učily správnou dikci a intonaci hlasu reklamních hereckých projevů.

Zároveň tento vstup také umožnil představit děti jako postavy běžných obyvatel.

[15] PALARČÍKOVÁ, Alena. *Tygr v oku, aneb, O tvorbě inscenace s dětmi a mládeží*. Vyd. 2., upr. Praha: NIPOS, 2011. ISBN isbn978-80-7068-005-6. (str.26)

Jednotlivé obrazy jsme si zastavili ve štronzu a hledali způsoby, jak z obrazu přejít do jiného. V tomto momentě přišel čas představit vévodu s vévodkyní a dva rádce.
Po té, co z obrazu vyskočili rádcové, bylo na místě, aby se další obraz zabýval jimi. Ostatní odcházejí do zadní části scény, kde si hrají na trh, ale zároveň připravují scénu na další změnu a přestavbu – Velkovévodství.

Představení škůdců

Rádcové mezi sebou vedou zatím důležitý rozhovor, který by nám měl ukázat jejich vzájemný vztah.
Můžeme si zde všimnout, že se se vítají jako staří známí, ale zároveň na sobě nenechají nit suchou a špičkují se, kdo je veleváženější nebo důležitější.
Když přijde na pomluvy vévodství, jsou zase jedna ruka a společně vymýšlí plány, kterými by se dostali k dalším penězům.
I v tomto případě vycházíme z textu předlohy, protože je v něm jasně určeno, kým ti dva muži jsou, jaký mají mezi sebou vztah a jaký mají vztah k vévodství.
O tyto role se přihlásila Alžběta s Natálií, často s nimi pracovali i během improvizací a už od samého začátku k nim měli vztah.
Navíc v tomto případě vůbec nevadí, že v předloze jde o muže a v naší verzi je hrají dívky, a to i z toho důvodu, že si na ty postavy jen hrajeme. Funguje zde rychlá přeměna pomocí nasazení čelenky s čepičkou a hůlkou v ruce.

Seznámení se s Velkovévodstvím

Po té, co se dozvíme, že rádcové hodlají opět vévodit místo Žána a Evelíny, přesouváme se přímo k Velkovévodství, které je potřeba si blíže představit, vzhledem k tomu, že nemáme popisné kulisy.
Mezi tím, co probíhal rozhovor mezi rádci, vzadu už skupinka připravovala paravány na královskou bránu – uvázali látku po celé ploše.
V této scéně jsou všichni obyčejnými obyvateli a představují divákům, jak to tam celé vypadá. Zde jsme vycházeli z textů z předlohy, ale také jsme si některé věci přimysleli na základě toho, co známe z okolí a prostředí hradů a zámků.
Objevuje se zde detailnější popis brány, kde se objevují také dva erby jednotlivých rodů – Žána a Evelíny. To umožní divákovi lépe poznat tyto dvě postavy, protože jedne z aktérů erby popisuje jako na prohlídce zámku a vysvětluje, komu erby patří.
Když se dostaneme s aktéry otevřením brány na nádvoří, můžeme „vidět“, venkovní prostředí vévodství – sochy s vytřeštěnýma očima, cesta z kočičích hlav, fontána, záhony růží, slunečník a lehátko…

Po představení exteriéru se následně přesuneme do dvou okýnek – komnat, ve kterých už později pozorujeme život našich vévodů. Každý má svou komnatu, protože se každý věnuje své oblíbené aktivitě, ale zároveň spolu hovoří.
V tomto může divák pozorovat jejich vztah – jsme spolu, ale každý sám.

Přiblížení povah rádců

Rádcové jsou všudypřítomní a nejlépe v každé scéně či situaci by se měla projevit jejich povaha a jejich motivy. Přicházejí tedy k vévodovi a vévodkyni a prostřednictvím rozhovoru a parodování panovníků a jejich odpovědí, které rádcové už slyšeli mnohokrát, můžeme pozorovat, jaké k nim mají postoje, vztahy a jaké jsou jejich motivy.
To ostatně potvrzují v další scéně, kde se objevují na trhu a vybírají daně a peníze od prodejců.

Zpráva o dítěti

Na trhu se vyskytují všichni poddaní a dva rádcové. Mezi poddanými se šíří zpráva, že se vévodkyni narodila dcera.
Toto zjištění je pro naše rádce velká újma a začínají mít strach o své živobytí, protože se jednou může vdát a přivést s sebou tak nového následníka trůnu, který by na rozdíl od vévody mohl chtít vládnout sám. Nijak je tedy tato skutečnost netěší a spěchají zpět do vévodství zjistit situaci.

Seznámení s princeznou

V této situaci využíváme přetvoření jednoho z věšáků na kolébku pro miminko, abychom se vyhnuli užití panenky. Kolem kolébky se navíc mohou všechny postavy pohybovat, aniž by tím vadili divákovi. Zde se dozvídáme, jakou anomálii princezna má a také jsou tu první vztahy s chůvou, která přijde na to, že má klíček v zádech a je tak první osobou, která ji natáhne k životu. To je vlastně princip, který se využívá v průběhu celé inscenace a chůva je tou hlavní postavou, která je princezně stále na blízku a dotahuje její klíček.
V této scéně také využíváme druhý paraván jako pomyslný metr k měření růstu princezny – vyhneme se tak tím situaci popisovat vypravěčem a přímo na scéně můžeme vidět, jak princezna roste.

Dospělost a trápení

V tomto obraze jsme celkem dlouho přemýšleli, jak oddělit princeznin moment zastavení od momentu, kdy je v pohybu. Nakonec jsme i sem zařadili štronzo momenty, které nám celkem přehledně tyto dvě roviny oddělili.
Princezna tak zde hovoří ve stavu nebdělém, kdy všichni ostatní nehnutě stojí, popřípadě se pohybují ve zpomaleném záběru jako její myšlenky, které proudí kolem ní.

Zpráva o ztrátě klíčku

Zvratová scéna by nám měla nastolit a ukázat další vývoj některých postav – rádcové jsou nadšeni, neboť jim nebezpečí s neživou princeznou nehrozí.

Chůva je rozčilená na vévodu, že po celou dobu nerespektoval, že je klíček pro princeznu problém a nepokusil se přijít na nějaké řešení, jak jí ho zbavit.

Vévoda si uvědomuje společně s vévodkyní, že je to velký problém a je potřeba ho řešit.

Přivolává do příběhu další postavu.

Hledání klíčku

Jestli byla někde možnost udělat z rádců větší škůdce, tak právě v této scéně. Ukazují se v pravém světle a než aby pomohli nebohé dívce, klíček po té co nacházejí, schovávají a tají pro sebe.

Děvčata si scénu vystavěla sama – pohybují se po prostoru a jeden z rádců odhazuje falešné klíče, aby jimi odvedl pozornost a lid vyvolaný k hledání nacházel nepravé klíče. Oni tak mezi tím získají čas na nalezení pravého klíče, který si nechají.

Příchod prince

Během povídání chůvy k princezně (ona tuší, že princezna dokáže vnímat i nenatažená) se na scéně objevuje nová postava – princ. Představuje se divákům jako inženýr a je připraven princezně pomoci i bez klíčku pomocí vědy, kterou tak dobře ovládá

Zde opět využíváme manipulaci se scénickým prvkem – věšákem, který momentálně princ využívá k zápisu rovnic (využití nápadu z předešlé lekce)

Vývoj a eskalace vztahu princezny a prince

V momentě, kdy dochází princ k prozření, že věda nefunguje, zoufalstvím přichází k princezně a sděluje jí slova plná něhy a naděje, že najde způsob, kterým ji přivede zpět k bdělosti. Tímto motivuje sám sebe k dalšímu zkoumání a radostí princezně projeví fyzickým gestem (pohlazením) náklonost a něhu.

Právě fyzická něha a pokusy konané činy ve snaze pomoci princezně a zbavit ji toho, co tolik nepřijímá, jí pomohou fungovat bez klíčku.

Možná právě něha, láska a podpora byly ty aspekty, které duši princezny chyběly, aby mohla fungovat jako obyčejný smrtelník. Aby se tolik nepodobala stroji.

Potrestání škůdců

První společná spolupráce před tím, než princ s princeznou vstoupí do svazku manželského, je potrestání rádců. Princezna přichází s veškerými informace o tom, co jsou rádcové zač.

Když jsme společně projednávali možnosti trestů, tak se v debatě nejsilněji objevoval trest znemožněním nebo zesměšněním před celým světem – opět se odkazovali na politické

veřejné nevydařené projevy, které snadno utkví lidem v paměti a jsou následně častým tématem zábav mezi lidmi.
Děvčata napadlo, že by mohlo být účinné oba dva potrestat tím, že to co jim sloužilo jako prostředek k dovedení pozornosti při krádežích, budou muset vykonávat najednou pro potěchu a zábavu všech obyvatel Velkovévodství – točení hůlkou a kejklířská vystoupení.

5.1 Prohloubení vztahů mezi postavami

Poslední scéna, velice důležitá, protože v ní dochází k interakci prince a princezny a pokouší se v ní přivést princeznu k životu i bez jejího klíčku prostřednictvím náklonosti. Naše představa byla taková, že by se zde měl ukázat motiv lásky, ale zároveň jsme to nevyžadovali tak, jako to v některých pohádkách je (polibek z pravé lásky).
Bylo nutné do závěru zapracovat lásku, cit a něhu, ale ne jen tak prvoplánově. Zároveň bylo nutné myslet na to, aby to bylo pro oba herce příjemné a nevystavovali se nějakým trapným situacím, jak se v jejich věku může veškeré sbližování dvou lidí zdát.
Nechala jsem si k této příležitosti prostor pro práci pouze s Brucem a Adélou, aby byli oba dva v klidu a vybudovali si napřed potřebné pouto spolu, než s tím vykročíme před zbytek skupiny nebo diváky. Vedli jsme společně dlouhé, ale příjemné debaty na téma láska, cit a něha. Mluvili jsme společně o možnostech projevu něhy a lásky, někteří mají potřebu dávat svým blízkým lásku prostřednictvím vřelých gest, jiní o tom raději zase spíše hovoří.
Nejprve jsem se ptala, co jim na ostatních imponuje a vůbec jsem nevyžadovala odpovědi v romantickém slova smyslu, jako spíš informace o tom, čeho si na svých blízkých váží a co na nich mají nejraději, popřípadě jakými lidmi by se rádi obklopovali, kde se cítí bezpečně s pocitem, že je mají lidé rádi. Bruce i Adél hovořili o lásce svých rodičů nebo prarodičů, že je inspirativní, jak si dovedou stále dokazovat, že tu jeden pro druhého jsou.

Vzájemná spolupráce s vlídným slovem i gestem
V dalším kroku jsem je poprosila, aby si sedli naproti sobě a první co udělali, aby se pozdravili a oslovili se jménem té postavy, kterou v pohádce ztvárňují. Tím jsem chtěla docílit, aby na sebe od samého začátku mluvili za postavu a ne za sebe. Což zafungovalo a neměli potřebu se v tu chvíli před sebou stydět, protože si následně měli sdělit pár informací, které by stud mohly vyvolat.
Otázkami typu: „Jak by princ Horáček řekl Princezně Aničce, že ho zaujala?“ Bruce se ihned ponořil do postavy prince a naprosto přirozeně řekl směrem k Adéle, že jakožto fyzikální výzkumník nic takového ještě neviděl, a že je velice zajímavá právě proto, že má svůj kouzelný klíček. Podobnými otázkami jsem nechávala mezi oběma proudit konverzaci, na které se odráželo, že si jsou čím dál tím víc oba jistější i v těchto pozicích. Tato fáze mezi oběma aktéry mi prozatím stačila, ale později jsme zapracovali také na hereckém projevu, aby se nám zde objevovalo více něhy a pochopení.

6 Premiéra

S prvním termínem premiéry jsme počítali v březnu. Bohužel od března se nám střídavě proměňovala absence dětí a stejně tak i ta moje. Veškeré nemoci nám zkomplikovaly celý průběh zkoušení. Později se k tomu přidružily další vedlejší aktivity dětí jako veškerá týdenní soustředění a my už byli všichni v obavách, že se snad naší premiéry do května nedočkáme. Aby toho nebylo málo, přišla další dlouhá absence, tentokrát mě a vyřadila nás všechny skoro na měsíc z procesu. My jsme to ale stále nehodlali vzdát a drželi jsme se toho jediného data, které nás drželo v bdělosti a to 19. květen. Účastnili jsme se druhým rokem vznikajícího festivalu mladých amatérských divadel „Tyjátr na hradě!“

Už v loňském roce měly děti možnost zde prezentovat své nově nabyté dramatické zkušenosti a reprízovali jsme zde naše autorské představení „Konec Mrazíků v Čechách“. Byla to naše druhá repríza, ale i přes to stály děti poprvé na jevišti před zraky svých rodičů, ale i úplně cizích lidí. Pamatuji si to jako včera, jak nadšeně za potlesku odcházely z jeviště a nadšeně si přály už celý život jenom jezdit po světě hrát. S tímto vědomím jsme se i letos rozhodli této příjemné akce účastnit.

Tyjátr probíhá v krásných exteriérech, ale i interiérech zříceniny Vodního hradu Lipý, kde jsou pro herce připraveny tři různé herní prostory – venkovní stage s podiem přímo na nádvoří hradu, sklepní komorní prostor a do třetice v útulné dřevěné budově Centra textilního tisku, kde často probíhají různé malé společenské akce.

V loňském roce jsme si ozkoušeli naplnit svým představením venkovní prostory na nádvoří, kde se naši Mrazíci mohli pohybovat po jevišti, ale i všude kolem včetně hradeb.

Letos jsme si pro naši pohádku vyžádali prostory právě Centra textilního tisku, kde byla kapacita asi šedesáti lidí a nám se ji povedlo skoro celou naplnit všemi rodiči a kamarády.

Myslím, že pro děti to byla zase jiná zkušenost, mohly se více uvolnit a nepřemýšlet nad tím, jestli je neruší něco z venku. Zároveň měly možnost poprvé pracovat se světly, i když jsme volili jen jednoduché rozsvícení a zhasnutí.

6.1 Generální zkouška

Vrátím se krokem zpět o den dopředu před premiérou, kdy jsem neměla při nemoci stále možnost odejít z domova, tudíž musela proběhnout generální zkouška u mě doma.

A zde přišla hořká realita. Po téměř měsíci se schází děti na místě, kde před tím prostorově se všemi věcmi nezkoušely a tyto prostory opravdu nejsou adekvátní k nazkoušení nebo jen osvěžení představení. Jiné možnosti ale než se společně takto sejít a znovu se do toho ponořit jsme neměli. Generální zkouška neproběhla bez problému především z hlediska provázání jednotlivých komponentů inscenace. Děti najednou nespolupracovaly, nesoustředěnost dvou aktérů strhla celou skupinu a to vedlo k rozpadu a dohadům všech účastníků. S texty to vypadalo, jako by je děti viděly a slyšely poprvé a scéna se nám rozpadala pod rukama.

Nemůžeme se nikomu divit, že je těžké se po měsíci vrátit k projektu, na kterém se z objektivních důvodů tak dlouho nepracovalo a dětem už vůbec ne.

6.1.1 Reflexe premiéry

Po nevydařené generálce však přišel úspěch! Před samotným představením jsme měli dvě hodiny na seznámení se s prostorem, což vnímám jako podstatnou část související s představením. Měli jsme také dost času si zopakovat veškeré důležité body přestavby scény, organizačně se sjednotit v tom, jak se odnášejí rekvizity ze scény, zopakovat si co děláme v případě, že se nám něco nevydaří nebo na něco zapomeneme a stále nám zbylo spousta času si celou inscenaci po sekvencích opakovat a upevňovat.

Mám-li pojmenovat skutečný stav inscenace, byla naše premiéra zatím spíše scénickou skicou, která už ale držela tvar, tempo a po celou dobu se jí držela pozitivní energie, kterou jí děti dávaly svou radostí a houževnatostí s jakou se do toho ponořily. Cítila jsem, že si na jevišti užívají každý moment, že si zase vzájemně naslouchají a pomáhají, když se někdo ocitl na moment v úzkých. Nenastala žádná bezvýchodná situace ani žádný veliký přešlap, děti skutečně šly společně s pohádkou a dovedly ji se ctí ke zdárnému konci.

6.1.2 Ohlasy diváků

V tomto ohledu je těžší názory diváků filtrovat, neboť byla převážná většina z nich nám blízká – rodiče, přátelé, a ti vám málo kdy poskytnou kritiku, od které byste mohli pokračovat dál. Bylo zde ale pár diváků, divadelních přátel a kolegů. Ti převážně ocenili nápaditost využití akčních scénických prvků, jednoduchost v přeměnách postav prostřednictvím čelenek a čepiček nebo například hudební složku. Kritika byla převážně pozitivní, ale i pár doporučení zde proběhlo. Krom toho, že výprava přišla divákům z řad odborné veřejnosti účelná a celkem plně využita, avšak byli toho názoru, že se dají jednotlivé prvky scénografie více tematizovat (například látka podle nich zatím splňovala jen účel clony a úkrytu, ale mohla by nám například v prostoru poskytnout další zajímavé proměny scény, stoličky se schůdky by nám mohly poskytnout jejich otočením také například královskou pokladnici…). Jedna velká připomínka, kterou jsem si během premiéry uvědomila, byla k uvazování látky pomocí šňůrek na kličku, nebylo to vhodně zvoleno a byly nám doporučeny suché zipy k připnutí namísto zmíněných šňůrek.

Důležité pro mě byly také ohlasy malých dětí, které se na pohádku přišly podívat. Objevilo se zde pár dětí ve věkovém rozmezí 2 – 5 let. Ti starší, kteří o tom byli schopni hovořit, nám pověděli, že jim tam chyběl ten princeznin klíček (poznámka pro nás, je potřeba se zamyslet nad tím, jak vpravit do scén větší klíček a jaký materiál použít na výrobu), ale moc je oslovila dějová linie dvou rádců, kteří je zaujali, a bylo pro ně zajímavé je sledovat. Od rodičů těchto i

menších dětí jsme dostali ocenění za časovou stopáž, která prý byla pro pohádku ideální. Zmíním tedy, že naše inscenace trvá kolem třiceti minut.

7 Příprava na jednotlivé reprízy

S inscenací máme v plánu pokračovat dál, pokoušíme se plánovat časové možnosti, ale s takto vytíženou skupinou je to občas náročné. Ihned po premiéře se děti ptaly, jestli se přihlásíme na dětskou scénu.

Má odpověď na tuto otázku je, že bychom to snad mohli zkusit, ale napřed se na pohádce musí udělat ještě spousta práce. Je potřeba skupinu udržovat stále motivovanou a bdělou, plně zapálenou do této inscenace tudíž by nám dětská scéna mohla být velkou motivací.

Nyní je potřeba se skupinou pracovat co nejvíce hromadně, je potřeba, aby se vzájemně cítili, vnímali a viděli, když spolu hrají. Při těchto zkouškách si dokáží nejlépe vnímat rozmanitostí a detailů, které se během zkoušení na inscenaci projevují.

Zároveň budu po skupině vyžadovat, abychom si udělali společně čas na každou jednotlivou scénu a pokusili se v ní znovu hledat hlubší smysl, nabízející se aspekty scény a možnosti pro další vývoj postav. Zároveň, když máme před sebou takto načrtnutou scénu, která má spoustu využití, budeme v ní hledat další možné postupy k realizaci zajímavějších obrazců, které nás ve vyznění děje mohou posunout dál.

Závěr

V závěru bych se chtěla vyjádřit stručně k celému procesu. Uvědomila jsem si na této spolupráci, že není možné předvídat situace ani časové možnosti všech účastníků. Často přijde nevítaná událost, která naruší celý proces práce a v průběhu je potřeba měnit své původně vytvořené postupy a metody. Tento typ spolupráce je velmi pružný a pohyblivý a nelze tedy počítat s tím, že budou události probíhat, jak byly naplánované.

Z mé nynější nově nabyté zkušenosti potřebuji sdělit, že ne všech cílů, kterých jsem chtěla dosáhnout, bylo naplněno. Spousta zvolených metod nás nezavedla k výsledkům, které jsem měla naplánované a několik postupů a zadání nebylo pochopeno nebo zrealizováno, jak jsem zamýšlela – například úvodní scéna příjezdu v kočáře zinscenovaného za pomoci pantomimy, tuto myšlenku jsme museli z důvodu omezeného počtu herců na scéně opustit, nebo jakmile mělo dojít na projev vzájemných emocí a pocitů prostřednictvím fyzického kontaktu, nastoupil u dětí velký ostych či neschopnost jejich uvolnění se prostřednictvím relaxačních cvičení.

I přesto byl tento proces velice cenný nejen pro mě, ale věřím, že pro celou skupinu, se kterou tato práce probíhala. Věřím, že právě tyto částečné pedagogické neúspěchy mě mohou posunout a díky nim si najít jiné metody a postupy, se kterými budeme v budoucnu pracovat.

Seznam použitých zdrojů

Odborná literatura

- MACHKOVÁ, Eva. *Metodika dramatické výchovy: zásobník dramatických her a improvizací*. 13. vydání. Praha: Národní informační a poradenské středisko pro kulturu, 2015. ISBN 978-80-7068-298-2.

- PALARČÍKOVÁ, Alena. *Tygr v oku, aneb, O tvorbě inscenace s dětmi a mládeží*. Vyd. 2., upr. Praha: NIPOS, 2011. ISBN 978-80-7068-005-6.

- ULRYCHOVÁ, Irina. *Drama a příběh: tvorba scénáře příběhového dramatu v dramatické výchově*. 2. vydání. Praha: Akademie múzických umění v Praze, Katedra výchovné dramatiky DAMU, 2016. ISBN 978-80-7331-408-8.

- HOŘÍNEK, Zdeněk. *Drama, divadlo, divák*. 3. vyd. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2012. ISBN 9788074600265.

- VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vydání druhé, doplněné a přepracované. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

- LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-1284-0.

Prameny

- HANZLÍK, Josef. *O princezně na klíček*. Ilustroval Kateřina LOVIS-MILER. Praha: Akropolis, 1997. ISBN 80-85770-45-8.

Příloha 1

- Scénář

O princezně na klíček

Postupné přicházení na scénu, každý nese kus scény (stolička, kusy paravánů, košíky atd.), scéna se staví za přítomnosti diváků – obyčejný lid z království připravuje trh a přitom si povídají: ***hudba – hipjazz –*** *hraje na úvod, postupné zeslabení jen tak do podkresu při povídání*

Yvča: Země malá, ale slavná!
Naty: Království, které není tak úplně království,
Marťa: ale jenom vévodství.
Adél: A protože v malé zemi byli velcí náfukové,
Bruce: začalo se mu říkat „Malé velkovévodství".
Bety: *(přebírá si paraván – prodejní okénko – do půlky má navázanou zástěnu)* Kupujte housky! Čerstvé voňavé housky sypané kmínem!
Adél: *(přitáhne si paraván, chce nabídnout lákavější potravinu)* Vejce! Čerstvá vejce od spokojených slepiček jedině u nás!
Naty: (převezme paraván) Brambory prvotřídní kvality sbírané na ruční pohon!
Yvča: (přebírá paraván) Jehněčí! Kuřecí! Vepřové maso od domácích zemědělců s láskou ke zvířatům!
Marťa: (přebírá paraván) Keramika přímo do vaší kuchyně, čistě domácí výroba!
Bruce: (přebírá paraván) Broušené sekyrky s vyřezávaným topůrkem!
druhé kolo, jen dynamičtější a víc řvoucí, stále si vytrhávají paraván
Bety: Pečivo z té nejjemnější mouky za pouhé dva groše! (všichni se udivují, jak za levno to prodává, začíná předhánění v dostupnějším zboží)
Adél: Vejce žlutá jako slunce za pět pencí!
Naty: Velké, ideálně tvrdé a bez klíčků, to jsou naše brambory, kilo jen za tři stříbrné!
Yvča: Masíčko, které doputuje samo až k vám na talíř za pět zlatých!
Marťa: Hrníčky, talířky, prodám, co chcete za výprodejní hodnotu!
Bruce: Sekyrky všem!
třetí kolo, o to víc dynamičtější, už se jen heslovitě vykřikují slova – housky, rohlíky, brambory, zemiaky, vejce, vajíčka, maso, jehně, vepřík, hrníčky, talířky, sekyrky… několikrát dokola, rychle, ale srozumitelně, paraván cestuje mezi všemi – ***zesiluje hudba - hipjazz***
Bruce: Sekyrky úplně zadarmo! (pohledy všech na něj – štronzo)

Z obrazu vystoupí velkovévoda

Bruce: A to vám žil v tom velkovévodství velkovévoda Žán *(velemocný postoj, ohlédnutí za sebe na všechny ve štronzu, kteří jen tupě zírají),* velkovévoda povídám!
Ostatní se seběhnou a snaží se vévodu jakoby zvednout – nejde to, jeden moudrý se praští do čela a přinese vítězoslavně stoličku, na kterou přiznaně velkovévodu postaví, dělají jazzové ručičky

Yvča: A taky velkovévodkyně Evelína *(stejná scéna se opakuje)*
Tvoří se vedle sebe dva obrazy dvou panovníků tohoto království – štronzo; z obrazů vystoupí Brindalini a Cintalini

Bety + Naty: A taky my dva! *(Skok do rolí, z košíku si vyndají barety a nasadí si je)*

Bety: Á, pan hrabě Cintalini! *(pokloní se mu)*

Naty: Á, pan hrabě Brindalini! *(též se mu pokloní, srazí se čely)*

Děje se mezi nimi velice vznešený a sofistikovaný rozhovor; za nimi se opět rozjíždí hra na trh formou pantomimy a lehkého šumlování, staví se druhý paraván

Bety: Jak je ten svět malý! *(drží se za čelo)*

Naty: Za to naše velkovévodství… *(Začínají pomluvy, pohledy na království…)*

Bety: *(skočí mu do řeči)*… je rovněž malé! Tady se nic neutají *(pohledy směrem k vévodství)*

Začnou se vzájemně špičkovat

Bety: Mimochodem, hrabě, už jste slyšel ten nejnovější vtip? Proč by si měl hrabě Cintalini, cha cha cha, my se neudržíme! *(velmi se baví)* pořídit cintáček?

Naty: *(rozčíleně)* No aby se nepobryndal to je toho! A víte vy, hrabě, proč by si měl hrabě Brindalini koupit bryndáček? *(je naštvaný)*

Bety: Hm! Přece, aby se nepocintal! To zná každý, vy dětino! Už jste pomalu jako ten hračička! *(ukazuje nenápadně k vévodství)*

Naty: *(pohled směrem k vévodství)* Myslíte snad jeho jasnost velkovévodu Žána?

Bety: Pst! Nejmenovat! Ale ano náš velkovévoda, pořád by něco vynalézal a na vládnutí nemá čas.

Naty: *(přitakává mu)* tak tak! A co teprve její jasnost… *(ukrutně zoufalý a hraný povzdech)*

Bety: Myslíte tu ušmudlanou švadlenku?

Naty: Pst! Nejmenovat! Ano, myslím velkovévodkyni Evelínu. V jednom kuse šije na panenky! Nedá se nic dělat, někdo na sebe musí vzít břímě vlády. A to je můj milý Brindalini prosím kdo?

Bety: *(hrdě ukazuje na sebe)* no to jsme my!

Naty: *(zopakuje to stejně)* a my! Takže nám nezbývá nic jiného, než se ujmout vlády *(mrk na Brinadliniho)*

Bety: a celého království *(mrk na Cintaliniho)*

Naty: a peněz! *(hlavy k sobě, nepřehlédnutelná radost)*

Bety: Pst! Tady ne! *(nabídne mu rámě)*. Ráčíte jít s námi převzít postupně vládu našim hračičkářům?

Naty: Nic jiného si nepřeji více *(medovým hláskem)*

Bety: Prosím, pane hrabě, máte přednost!

Naty: A to zase ne, pane hrabě, přednost máte vy

Jeden před druhým neustále poklonkují a až příliš lichotivě spolu rozmlouvají – pak se společně chytí za rámě a s písní odcházejí ze scény

Pane hrabě, pane hrabě,
Pane hrabě, pane hrabě…

Jen račte, vy jste mladší!
Ó ne, to vy jste mladší!
Jeden z nás musí začít!
A proto račte ráčit! *(tanec s hůlkou, společný odchod)*

Hudební předěl – allthat *- srovnat paravány vedle sebe jako bránu, uvázat látku přes celé paravány, dát ceduli, prostý lid zapřede rozhovor do tichého podkresu hudby*

Bety: A jaké vlastně bylo to „Malé Velkovévodství?“
Adél: Nejprve! Přijedete před nádherně zlatou, honosnou bránu, která na sobě nese skvostný nápis „Malé Velkovévodství“
Bruce: *(popis brány jako při výkladu na zámku)* Pod impozantním nápisem můžeme v pravé části brány vidět erb pánů klíčníků z Velkého Klíče, kteří se zde usídlili už v minulém století, v pravé části brány se zase vyjímá erb původních Krejčů z Šicího ráje, který je celkem nedaleko a zde se usídlili natrvalo již před mnoha lety
Naty: *(odstrčí Bruce)* A na straně stál strážný *(postaví se jako stráž na straně brány)*
Marťa: A taky druhý strážný! *(postaví se jako stráž na druhé straně brány)* - ***ztlumovat hudbu***
Yvča: *(zaklepe)*
Adél: *(jako interkom z brány)* znáte heslo?
Yvča: Nejlepší vynálezce vévoda Žán
Brána se rozevře dovnitř do V, bránou musí všichni projít, jakoby dovnitř
Staví se prostředí vévodství a jeho okolí na scéně
Bety: A uvnitř jste mohli spatřit sochy s vytřeštěnýma očima *(všichni napodobují sochy)*
Yvča: záhony růží
Adél: hlavní cesta z kočičích hlav *(hromadné mňoukání)*
Naty: fontána
Marťa: lavička odpočinku
Bruce: slunečné lehátko se slunečníkem
Naty: *(nedočkavě)* a co uvnitř?! *(Bruce a Yvča se schovávají za paravány – berou podobu panovníků)*
Marťa: Rodinná idylka!
hudební předěl – hipjazz; *Z křídel brány se vytvoří dvě okna – odvázat vrchní část látky, aby vzniklo okýnko, ve kterém je vidět Žán a Evelína*

Bruce: *(hraje svou hru v okýnku, hledá)* Drahoušku… no tak Evelínko! Měl jsem tady někde pilník, nevíš o něm?

Yvča: *(vystrčí hlavu z okýnka, ale na Žána se ani nepodívá, přeměřuje krejčovským metrem)* Jaký pilník?

Bruce: Evelíno! Pilník! No Na pilování *(rozhlíží se kolem sebe)*

Yvča: Ale miláčku! Žán! Zkazila jsem Bernadetě fiží na plesových šatech, teď abych to přešívala znovu *(vzteky po něm hodí metr)*

Bruce: Abys věděla, já tu právě montuju kočár poháněný vlastní silou! Největší vynález všech dob! Převratná myšlenka! Šlapací kočár *(čtyři staví na scéně kočár, co věta to část stroje)*

Yvča: Ale Žáne! Miláčku! Ty jsi prostě génius! Svez taky mě! *(Nadšeně tleská a volá na vévodu – hraje hudba, stroj jede, Žán a Evelína ve svém okénku sledují stroj – štronzo)*
Z obrazu vystoupí B+C, zbytek odchází ze scény

Naty: To jsou celí oni! Nejdřív se hádají a potom se k sobě mají…

Bety: Snad nežárlíte, kolego *(hihňá se)*, a teď pozor! Nabídneme jeho jasnosti k podpisu pár důležitých listin. Schválně, co myslíte, že nám řekne? *(ptá se, ale ví, jaká přijde odpověď, co chvíli by vybuchnul smíchy)*

Naty: *(odpovídá parodujícím hlasem napodobeninu pana krále)* Ale hrabě! Nevidíte, že vynalézám? Podepište si ty papírky sám! *(v tom Žán v okénku narativně napodobuje to, co říká Cintalini)*

Oba se smějí, až se za břicho popadají

Bety: No a pak půjdu upozornit její jasnost, že je čas převléknout se na zahradní koncert

Naty: *(nakrčí nos a paroduje hlasem královnu)* Ale gentlemani … Jsem tak choulostivá a nesnáším hru na violoncello, krvácí mi uši! *(stejně jako u vévody)*

Celou tou záležitostí se baví

B: *(potutelně na Cintaliniho)* budeme podepisovat, dokud nám neumdlí ruka

C: *(oplatí mrknutí)* A poslouchat violoncello dokud nám nebudou krvácet uši

Společně se smějí, až se za břicho popadají, potom se uklidní a s vážnou tváří dodají:

„Znáte přece naše heslo:

Střádej a hrab si
do vlastní kapsy,
kde se pletichaří,
tam se dílo daří.“ ***(tanec s hůlko, odchod)***

Hudební předěl – allthat *– Bruce a Yvča se odmaskují, jsou zase obchodníci.*
Časově se přesuneme zpět na trh, kde obchází B+C trhy a vybírají daně. Mezitím se trhem nese šeptem zpráva o narození dítěte, která se nakonec donese i k rádcům

Bety: *(výkřik)* Evelíně se narodila dcera?

Naty: *(šokující reakce)* Co budeme dělat?!

Bety: To znamená novou dědičku našeho trůnu *(naprosto zdrceně)*

Naty: No to znamená veliký malér pro nás! *(stejně naprosto zdrceně)*

Bety: Vzmužíte se náš drahý příteli, a oznámíte tu zdrcující novinu vévodovi?

Naty: To nemyslíte vážně? My jsme přece pouhý druhý nejvyšší dvorní rádce, obyčejný bídný poddaný! *(všechno je to, jakoby najednou jsme chudáci, ale před tím jsme byli někdo)*
Prvním nejvyšším dvorním rádcem jste přece vy *(naoko líbezně mu pochlebuje)*

Bety: *(povzdechne si)* ach ano, všechno byste shodili na naši unavenou a přepracovanou hlavu. Proto se tedy vzmužme oba a oznámíme tu příšernou – pardon – radostnou – událost

jeho jasnosti společně
(odcházejí)

Hudební předěl – allthat. *Staví se postýlka z jednoho paravánu, druhý se odsouvá stranou a celý se zakrývá, služebnictvo pobíhá po zámku jako splašené, všichni se sklánějí nad postýlkou*

Bruce: A co, že je taková tichoučká? *(rádcové se trochu tetelí blahem)*

Bety: Ona ráčí jenom tak jako pokukovat

Naty: Pořádně nefunguje že?

Bruce: Co si to dovolujete? Holka je to pěkná! Oči má po Evelíně, inteligentní výraz po mně, ono se to ještě ukáže!

Yvča: Tak přivolejte někdo přece doktora!

V pozadí se ti dva uchychotávají nad celou situací, dobírají si jeden druhého a hovoří o tom, kolik by se z této „atrakce" dalo vytěžit peněz

Přiběhne doktor společně s komornou Amálkou

Adél: Hmmm, to je mi záhada, jaktěživ jsem ještě takto klidné dítě nikdy neviděl

Marťa: *(obrátí dítě na bříško)* Jeminkote! Vždyť ta naše princeznička je na klíček! *(otáčí klíčkem)*

Všichni se nad tou záhadou podivují, král je nadšením bez sebe, kolem postýlky poskakuje a nakonec otočí klíčkem. Zazní křik novorozence – křik/pláč miminka - reprodukovaně. Rádcové jsou vzteky bez sebe – odchází do ústraní, král s královnou jsou dojatí a Amálka je celá nadšená, dělá na princeznu vtipné grimasy.

Adél: Hmhmhm to budou kolegové na medicíně koukat! *(odchází)*

Yvča: Budeme ji říkat Anička!

Jeden paravan v celku, jeden rozložený jako kolébka – kolébka se odváží za paravan,
z paravanu vychází princezna a probíhá měření, při odchodu zastavení princezny a natažení vévodou, odchod za paravan, situace se opakuje 3x

Ve fázi, kdy se dostaneme do princezniny puberty, přichází první vnímání klíčku v zádech jako předmět omezení, obtěžování ostatních
Po obíhání paravánu přichází štronzo všech účastníků

Adél: *(vychází z obrazu – mluví za své myšlenky, ostatní mají štronzo)* Všichni kolem mě jsou nadšení, udivení, překvapení nebo se mě dokonce bojí, ale nikdo z nich si nedokáže představit, jak to cítím já… vždyť já nemůžu skoro nic dělat, nikdo kromě mé chůvy se mnou nezůstane, protože je všem můj klíček na obtíž.
hudba – memories
Občas bych chtěla vyrazit na trh sama, ale nemůžu, pořád je mi někdo v patách a prohlíží si mě, jako cvičenou opici *(všichni se kolem princezny shromáždí, ukazují si na ni nebo ji obdivují)*
Nemám žádné kamarády, protože za chvíli každého přestane bavit dotahovat můj klíček *(pomlouvačné skupinky kolem princezny)*

Chtěla bych třeba tančit! *(obrazy tanečníků)*
A jezdit na kole! *(obrazy cyklistů)*
Běhat! A doběhnout až do úplného cíle! *(obrazy běžců – nejprve běh, potom protnutí cílové pásky)*
Trhat jablka z těch nejvyšších větví naší jabloně *(obrazy česačů)*
Hrát na klavír, aniž by se mi zastavili ruce v půlce sonáty *(obrazy orchestru)*
Taky, bych si jednou chtěla najít ženicha… vdát se a mít svatbu! *(obrazy nabídek k sňatku)* Ale není nikdo, kdo by si mě s tou věcí v zádech vzal… *(zpět odchod princezny do stavu zastavení)*
Zastavení hudby

Její trápení se snaží nejvíce řešit právě chůva, král je ze své dcery nadšený, královna trochu soucítí, spíše přemýšlí, co s ní bude do budoucna. Chůva na krále možná tlačí, aby něco vymyslel.

Marťa: Pane Velkovévodo, tak přece vymyslete něco! Ta naše malá chudinka se úplně utrápí! Tohle přece není život!

Bruce: Vymyslet, vymyslet! Vy jste se asi zbláznila ženská! Jak mám něco vymyslet, když ani doktoři tenhle zázrak jaktěživ neviděli! Já si myslím, že je to veliká přednost, naší roztomilé holčičky! Lidé o ní mluví ve všech koutech světa! Vždyť to je ten nejlepší stroj, který se mi kdy povedlo přivést na svět *(je naprosto nadšený)*

Marťa: Stroj? Vždyť je to lidská bytost! Copak nevidíte, jak se trápí? Lidé ji neustále pozorují a šeptají si a princezně je z toho ouzko! A přemýšlel vy jste vůbec nad tím, co se stane, když se klíček ztratí?

Yvča: Ale Žán, miláčku, Amálka má pravdu. Naše holčička přeci není jen nějaký stroj, má také city. A jednou se třeba bude chtít vdát. Brzy bude dospělá a už nebude chtít chůvu u všeho. A pokud se s klíčkem něco stane…

Bety + Naty: *(přiřítí se jako velká voda, chrlí ze sebe informace)* Velkovévodo, Velkovévodkyně! Máme radostnou… totiž starostnou novinu! Vaše princezna je na dobro rozbitá! Klíček je fuč…

Vévodkyně jde do mdlob, Amálka pláče, vévoda je zmaten

Marťa: Došlo na má slova, vévodo! A co teď budeme dělat? Musíte něco udělat!!

Bruce: Ano! Jistě! To já vím, jsem přece vévoda! Dokonce Velkovévoda, že? Budu tedy vévodit, *(promlouvá ke království*) Ten, kdo pomůže najít naší princezně zpět její klíček, bude řádně odměněn. Jedním z mých skvělých vynálezů! A mou krásnou dcerušku Aničku si vezme za manželku! Až se nám chudinka probere k životu *(lid se rozchází hledat klíček)*

Bety: Jestli se do toho opře ta chudá sebranka a klíč najde, jsme namydlený!

Naty: Máte snad nějaký nápad, jak tomu zabránit?

Bety: Měli bychom se do toho opřít a klíč najít jako první.

Naty: Máte pravdu, kolego, je to zase na nás.

Scéna s hledáním klíče – B+C trousí po cestě falešné klíče, aby odvedli pozornost a oni mohli najít ten klíč skutečný – to se jim povede ***(hraje hudba – elevate)***
Klíč najdou B+C a samozřejmě to drží v tajnosti
V mezi čase se baví tím, že přihlížejí tomu, jak lidé z vévodství zkouší své štěstí a přinášejí princezně nejrůznější druhy klíčů – něco jako zkoušení střevíčku různým dívkám v Popelce, nakonec před princeznu přinesou ten správný a vysmívají se jí do nehybné tváře

Chůva Amálka vezme jednoho dne princeznu ven na čerstvý vzduch, když se tu objeví neznámý mladík, ke kterému se donesla zpráva o dívce fungující na klíč.

Marťa: *(něco vypráví princezně a koukají z okna)* Podívejte, Aničko, jak nám támhle kvetou ty růže, co jsme společně zaseli, a támhle se červenají jablíčka, která máte tolik ráda. A krmítko, které jste ptáčkům postavila je plné malých Kolibříků. A tamhle… *(zarazí se, vidí v dálce kráčet mladého muže)* támhle kráčí někdo cizí. *(odsunutí paravánu jako okna, náhle stojí dámy venku)*

Bruce: Krásný, slunečný den milé dámy! *(pokloní se Amálce i Aničce, Amálka se pokloní na zpět, Anička nikoliv)*. No ovšem! Vy musíte být ta proslulá a známá princezna na klíček! Mluví se o vás ve všech koutech světa! *(může na ni oči nechat)*

Marťa: A vy jste, pane?

Bruce: Ovšem! Nepředstavil jsem se, typická, začátečnická chyba. Princ inženýr Horáček.

Marťa: Oh! Vítáme vás, urozený pane! Princezna by vás jistě ráda pozdravila také, ale chuděrka přišla o svůj klíček a je teď tak trochu mimo *(jakoby to princi spíše zašeptá)*

Štronzo

Adél: Nojo, další čumil, no jen se na mě podívej. Tohle se děje pořád, lidé si ukazují a přicházejí z dalekých konců světa, jen aby se podívali na ten zázrak…

Bruce: *(vyndá malou knížku, listuje a čte)* Tady to je! Princezna na klíček, podle počtu pravděpodobnosti se taková vzácnost může, vyskytnou v poměru jedna ku pěti trilionům! Jako byste byla z jiné galaxie, fascinující. Ale jste zázrak odtud, a proto, pokud budete souhlasit, až budete moct, vzal bych si vás za ženu. Nejprve, ale vyřešíme tuto záhadu s klíčkem, abyste mi mohla odpovědět.
Princezna je uvnitř štěstím bez sebe – štronzo

Adél: Konečně někdo, kdo má zájem o mě takovou, jaká jsem! …. Pevně věřím, že udělá všechno proto, aby můj klíček našel, nebo třeba vymyslí něco úplně jiného. Hlavně, aby to už bylo.

Marťa: Princi! Kdyby princezna mohla pár slov říct, jistě by z vás byla nadšená! Prosím, že ji dovedete pomoci té chudince nešťastné *(posadí princeznu na zem a odejde)*

Bruce: Podíváme se na to *(princ listuje ve svých knihách/knize a hledá nejrůznější fyzikální zákony a rovnice, které by mohly celou záležitost vyřešit, nic však nezabírá; v pozadí za štendrem, který symbolizuje tabuli, se mění na tyčkách den a noc – posloupnost času, na tabuli se objevují různě vypočtené rovnice),* ***hudba – elevate***
S princeznou to ani nehne

Bruce: *(hudba zeslabuje)* Princezno, kdybyste věděla, jak já jsem zoufalý! Není možné, aby snad ani jeden z mých výpočtů a žádná z teorií nezabrala. Kdybyste věděla, jak bych byl rád, kdybyste se na mě podívala těma krásnýma očima. Chtěl bych vědět, jaký máte hlas a taky jak se smějete… *(položí ruku na tu její)* a jak rád bych vás třeba k tanci vyzval! Vy prý tančíte ráda a mě naučila tančit fyzika *(zasní se a v tom ho napadne ještě prolistovat knihu a aplikovat další příklad).* Nebojte! Já to nevzdám a slibuju, že přijdu na to, jak vám roztančit srdce *(pohladí ji po tváři, zvedne se zpět k tabuli)* – ***hudba - elevate***

Něžná slova a projevy lásky princeznu proberou k životu – začíná mrkat, lehce a opatrně se hýbat až to periferně zahlédne princ

Bruce: No to je přece úžasné! Vy se hýbete! To věda slečno, to věda vás přivedla zpět k pohybu! A to jsem ten příklad ani nedopočítal

Adélka: A nebude to jenom jednoduše láska princi?

Bruce: *(stydlivě okolkuje)…* možná. A takže byste si mě vzala, Aničko? *(ptá se opatrně)*

Adélka: Vzala *(odpovídá stejně stydlivě a opatrně).* Než ale bude svatba princi, musíme vykonat jedno předmanželské spiknutí. To rádcové našli a schovali můj klíček, oni jsou strůjcem toho celého zmatku.

*Do hudby **happyrock** odcházejí, mění se scéna, kdy B+C sedí spokojeně před paravánem a přehazují si klíček, ostatní členové království na ně číhají a v nejlepším je chytnou, honí je po jevišti, až se jim je podaří uvěznit v kočáře s mřížemi, princezna před nimi mává klíčkem od kočáru a s úsměvem jim všichni mávají.*

Yvča: A jestli někdy platilo, že ten kdo lže, krade, tak právě naši rádcové jsou toho důkazem *(vede jednoho na stoličku na forbínu)*

Adél: Po té co je odvezl vězeňský kočár, museli sloužit jako klaunské duo na nádvoří pro pobavení našeho lidu *(vede druhého na druhou stoličku na forbíně)*

Brindalini a Cintalini velice neochotně točí hůlkami a zamračenými obličeji vyjadřují nespokojenost

Bruce: A princ s princeznou žili a vládli celému Velkovévodství s úctou a láskou k celému lidu.

Bruce: A s velkou láskou jeden k druhému

A co bylo s klíčkem? Na něj se už jen vzpomíná, jako na věc, která k sobě svedla dva lidi, kteří si vzájemně pomohli v lásce

Děkovačka stále hraje happyrock – zesiluje se

Příloha 2

- Fotodokumentace procesu

Příloha 3

- Fotodokumentace premiéry